

MARKÓ BÉLA

Schimbari
în
administrație
sau
diversiune
naționalistă ?

Pag.
10-11

GDS

SĂPTĂMÎNAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

ANUL IV • NR. 13 (165) • 8-14 aprilie 1993 • 16 pagini • 50 lei

Paul GOMA pag. 15

Despre PAC

Înainte de Congres
Pag. 8-10

DE LA MITING

FORUMUL DEMOCRAȚILOR
PENTRU IEȘIREA DIN

Pag.
6-7

NU PUTEM REUȘI
DECÎT ÎMPREUNĂ

LA FORUM

GABRIELA
ADAMEȘTEANU

Unul dintre marile "succese" ale presei: dezinformarea

Destule sînt victoriile pe care presa (cît de cît) independentă și le poate trece în palmares: că nu a acceptat restaurația reflexelor și instituțiilor cenzurii; că a rezistat inflației, Rodipetului, difuzorilor particulari escroci, tirului publicațiilor național-extremiste și propriilor sale înțepături necolegiale; că a reușit să scape de proiectele cazone pentru o viitoare lege a presei etc.

Nu-s lipsite de importanță însă nici nereușitele. Presa nu a reușit să realizeze o solidarizare profesională eficace. România a rămas singura țară din Est lipsită de o asociație a editorilor de publicații, care i-ar permite să-și îmbunătățească distribuția, publicitatea, să-și procure mai ușor hîrtia, să-și ridice calitatea prestărilor tipografice etc. A trecut timp de cînd Federația internațională transmite îndemnuri în acest sens și primește promisiuni neonorate din partea conducerii AZR. De altminteri, nici activitatea AZR nu-i convingătoare. Un sindicat care să depășească polarizarea politică a societății și a publicațiilor nu s-a dovedit realizabil. Rezultatele se văd nu numai în condiția jurnaliștilor, ci și în accesul la informații (informații pe care oricum le limitează și legile, și comportamentele încetățenite).

Faptul că și cel mai citit ziar în România la această oră este cel mai puțin crezut dovedește că nu e vorba doar de psihologia consumatorului, ci, într-un fel sau altul, și de cea a

profesioniștilor - a editorilor, a conducătorilor de publicații, a jurnaliștilor ș.a.m.d. Cum unele publicații manipulează cu un scop precis știrea inexactă, iar altele o lasă să se rostogolească mai departe din indiferență și dorința de a capta prin scandal cititorii înspăimîntați de prețuri, e greu de spus cînd ai de-a face cu o dezinformare și cînd cu o deprofesionalizare banală. Dintre multele exemple posibile de acest gen, mă voi opri la unul pus în circulație în aceste săptămîni: cel referitor la Mihnea Berindei, "vinovat" că ar facilita personalităților românești (în ultima vreme mai ales președintelui PAC) contacte cu socialiștii francezi.

În condițiile în care toate aparițiile publice se filmează și se fotografiază fără prea multă economie, m-am întrebat de ce nimeni nu a scos la iveală acum și vreuna dintre fotografiile în care, exact acum un an, dl. Mihnea Berindei putea fi văzut (fie la Timișoara, fie la București), alături de actualul ministru al Apărării Naționale în noul guvern (de dreapta, evident) francez - François Léotard? Președintele Partidului Republican, participant și învingător la recente alegeri în formațiunea neo-gaullistă RPR, François Léotard, a cunoscut România (și) prin intermediul istoricului și specialistului în drepturile omului Mihnea Berindei. Autoritate incontestabilă încă dinainte de 1989 pentru oamenii politici și jurnaliștii francezi interesați de România,

Mihnea Berindei se bucură în Franța de o prețuire despre care presa românească pare să nu fi aflat încă. Lîngă François Léotard, în fotografiile amintite ar putea fi recunoscuți Nicolae Manolescu și Emil Constantinescu, Ana Blandiana și Gabriel Andreescu și încă multe alte personalități politice ale Opoziției. Evident, nu voi risca nici o explicație pentru o afirmație aberantă despre Mihnea Berindei - "activist" al socialiștilor francezi -, care se rostogolește din paginile Cuvîntului în cele ale Evenimentului zilei, de acolo la Curierul Național ș.a.m.d. Ea a ajuns doar un mod prin care politicienii (Opoziției, din păcate) își plătesc polițe în cadrul luptelor pentru putere. Mulți dintre cei care incriminează însă azi un posibil contact cu "socialiștii francezi" au avut (ca și mine, de altfel) carnet de membru p.c.r. Sînt deseori tentată să-i întreb pe acești colegi dacă și-ar mai fi păstrat aceeași severitate față de "bieiții" socialiști francezi și în cazul în care Ceaușescu mai era la putere și astăzi? Cît despre cei care nu au avut de-a face cu p.c.r., am observat că, oricum, sînt mult mai complezenți față de socialiștii români (din CDR) decît față de cei francezi.

Istoria (presupun comentarii politici) va fi mai îngăduitoare cu socialiștii francezi decît au fost alegătorii lor din 1993. Poate că pînă atunci și presa bazată pe informații exacte va avea un alt statut.

MEMORIALUL DURERII

Adresăm d-nei LUCIA HOSSU LONGIN întreaga admirație și stimă pentru filmul "MEMORIALUL DURERII", serial pe care dorim să-l vedem în continuare și eventual reprogramat.

Mulțumim, de asemenea, Redacției Revistei "22" pentru inițiativă:

Mihai Lamczov, Gheorghe Gheban, Sanda Brodeski, Angela Gheban, Viorica Mucenic, Florin Dumitrașcu, Mușata Mucenic, Dan Nicolae, Cezara Mucenic, Stela Nicolae, Mircea Filip, Codruța Matei, Dan Nicolae, Eva Mateescu, Adrian Georgescu, Mihai Mateescu, Răzvan Roxin, Virgil Mateescu, Viorel Tudorică, Argentina Mateescu, Laurențiu Smaranda, Ecaterina Cota, Malvina Lungu, Liviu Cota, Doina Gilberta Glinastel, Victor Bozintan, Alexandru Lungu, Tiberiu Ghiaja, Titina Comșa, Steliana Negoită, Grațiana Comșa, Viorica Iordache, Virgil Comșa, Florin Iordache, Rodica Roman, Gabriela Lup, Lucia Frențiu, Ion Petrescu, Zizi Frențiu, Ileana Petrescu, Sever Frențiu, Cristian Petrescu, Dana Marinescu, Teodora Radu, Dana-Maria Marinescu, Gheorghe Radu, Luminița Radu, Dumitra Vitan, Marian Radu, Constanța Spleisz, Ioana Drogeanu, George Spleisz.

Viorica Moroșan, Andrei Mihăilă, Gheorghe Bodnariu, Radu Ciobotaru, Mircea Homan, Ion Olaru, Valentin Marțianu, Gavril Nichitean, Dumitru Calancea, Viorel Domnari, Ion Grigore, Viorel Luță, Ion Cirmaci, Vasile Juravle, Cornel Tibu, Constantin Carcea, Marcel Alesandru, Teaci Petrea, Cornea Gh., Gheorghe Irimescu, Gheorghe Huțanu, Ilieșu Sache, Vasile Gjinu, Vasile Vlădeanu, Globac Marin, Rodica Istratoaie, Rodica Vatolomei, Elena Istratoaie, Gheorghina Rezus, Ilie Tonechi, Constantin Cucu, Elvira Cucu, Viorel Dănilă, Rodica Dănilă, Ioan Boiciuc, Călina Gheorghina Boiciuc, Gheorghe Costea, Nistor Safta, Ion D. Zaharie, Constantin Moroșan, Gheorghe Toroc, Gheorghe Malos, Ion Antonovici, Ludovic Ivanov, Gheorghita Gheorghe, Marcel Păli, Doru Piftor, Radu Cioțau, Constantin Gatej, Vasile Dinistrian, Vasile Lungu, Gheorghe Preligean, Ion Galan, Ion Munteanu, Dumitru Grigorean, Gavril Rotari, Gheorghe Lavric, Gheorghe Belle, Andriesei Liciu, Dumitru Prisoldeanu, Viorel Hodis, Relu Cirmaci, Mircea Calancea, Dumitru Cobelciuc, Vasile Carliciuc, Domnica Carliciuc, Gheorghe Rusu, Elena Rusu, Dumitru Pânzaru, Dumitru Betiuc, Nicolai Melniciuc, Mielușica Melniciuc, Alexandru Costiuc, Teofila Costiuc, Gheorghe Melniciuc, Tatiana Melniciuc, Vasile Melniciuc, Ioan-Octavian Costiuc, Maria Gabriela Costiuc, Viorica Costiuc, Mircea Costiuc, Nicolae Tofan,

Domnica Tofan, Nicolai Olariu, Laurica Olariu, Ilie Olaru, Ileana Olaru, Gheorghe Melniciuc, Silvia Melniciuc, Iosif Rotar, Silvia Rotar, Mihai Cupeac, Olga Cupeac, Vasile Spingea, Domnica Spingea, Vasile A. Costiuc, Olga Costiuc, Vasile Cazacu, Viorica Cazacu, Sofia Cazac, Isac Giurgiu, Neculai Donisan, Voghița Donisan, Ion Donisan, Dumitru Martinecu, Ion Cazacu, Silvia Cazacu, Brândușa Cazacu, Constantin Cazacu, Leonte Balan, Floarea Hintar, Petric Hintar, Ion Cazac, Silvia Cazac, Ion Lucescu, Aurica Lucescu, Stelian Cazac, Maria Cazac, Constantin Cazac, Mihai Huzdup, Arcip Lavric, Constantin Badas, Saveta Badas, Ion Boicu, Ana Boicu, Neculai Preligean, Viorica Lavric, Gheorghe Lavric, Stelian Moroșan, Marcel Dumitrescu, Blinidu Ion, Hlihor Constantin, Vicovanu Dan, Anton Constantin, Lepădatu Petru, Colban Ionel, Tofan Gheorghe, Cirlan Lazăr, Sainiuc Aurel, Rotar Emilian C-tin, Holeciciu Ioan, Orășanu Alexandru, Bulev Toader, Martuneac Aurica, Ostrovski Eugen, Ungureanu Nicoleta, Pascariu Vasile, Novac Mihai, Hrubariu Cornel, Ursu Clementina, Ududec Ioan, Ududec Doina, Teodorovici Angela, Moroz Gavril, Moroz Elena, Brumă Gh., Brumă Estera, Teodorescu Mariana, Lupu Vasile, Necolaiuc Ion, Pricop Maria, Lupu Constanța, Teodorovici Ion, Traian Cazac, Elisabeta Cazac, Silvia Lica Cazac, Gheorghe Sauciu, Vasile Sauciu, Daria Sauciu, Romeo Viorel Sauciu, Rodica Boiciuc, Lăcrămioara Moscaliuc, Toader Moscaliuc, Jeana Moscaliuc, Mihai Moscaliuc, Gavril Petrovici, Dumitru I., Elena Ignătescu, Gheorghe Crăciunescu, Elena Crăciunescu, Constantin Horobet, Leonte Ioneac, Eleonora Ioneac, Mihail Ungurean, Marcel Donisan, Ioan Cuibuș, Grigori Dumitrescu, Domnica Dumitrescu, Costachi Știrbu, Gheorghe Știrbu, Constantin Tomșa, Viorel Tomșa, Gheorghe Cazac, Samfira Cazacu, Dimitrie Andrei, Elisaveta Tăriță, Ion Huzdup, Genica Huzdup, Constantin Cazac, Maria Cazac, Florin Hubca, Constantin Costea, Archip Pruteanu, Oltea Pruteanu, Aurel Tătar, Grigori Condur, M. Condor, Ionel Marcel Moscaliuc, Toader Teaci, Virgiliu Volosciuc, Liliana Volosciuc, Domnica Teaci, Vasile Chira, Elisabeta Chira, Anfilofe Gutău, Ion Teodorovici, Maria Teodorovici, Ion Chira, Gheorghe Chira, Veronica Chira, Dimitrie Moscaliuc, Veronica Moscaliuc, Gheorghe

Prepelită, Elena Prepelită, Vasile Ungureanu, Paulina Ungureanu, Viorica Ciobică, Ilie Duceag, Floaria Duceag, Ecaterina Ciobotari, Ioan Ciobotari, Margareta Petrovici, Ioan Iacoban, Aurel Ciubotar, Gheorghe Duceag, Simion Moroșan, Dumitru Buzilă, Rodica Buzilă, Maria Buzilă, Anfilofe Moroșan, Silvia Gătej, Benjamin Gătej, Petru Moscaliuc, Gavril Cazac, Gheorghe Moscaliuc, Eleonora Semeniuc, Mihai Semeniuc, George Semeniuc, Magdalena Semeniuc, Ioan Voiasciuc, Larția Tofanel, Vasile Semeniuc, Ștefania Semeniuc, Elena Semeniuc, Petru Semeniuc, Filaret Semeniuc, Vasile Gherasim, Vasile Dulceag, Nicolai Casoinic, Dorin Botoșanu, Lăcrămioara Marinela-Bujanovschi, Galaction Bujanovschi, Neculai Buliga, Elesaveta Moloci, Alesandru Moloci, Domnica Bălan, Maria Guțau.

Listele au fost întocmite de: Bodnar Mihai - Rădăuți, Oloieru Octavian, Huzdup Ioan, Genica Huzdup, Constantin Cazac, Maria Cazac, Traian Cazac - satul Țibeni, com. Satu Mare, jud. Suceava, Florin Hubca - com. Dornești, jud. Suceava, Teodorovici Ion - Suceava.

Stimată doamnă Gabriela Adameșteanu, Îmi cer scuze pentru formularea de mai sus, dar efectiv nu-mi dau seama cum ar fi mai potrivit să mă adresez. Trezind peste amănunte, vreau să te rog să înscrii negreșit și numele meu pe lista de susținere a "Memorialului Durerii" și a autoarei lui, doamna Hossu-Longin. Îți mulțumesc anticipat și vă urez succes.

București, 24 martie '93
BOGDAN GHIU

DECLARAȚIE

Subsemnații, salariați la Centrul de Statistică Matematică al Academiei Române (Bd. Magheru nr. 22, București), ne alăturăm apelului făcut public către conducerea Televiziunii Române, de a nu împiedica, în nici un fel, continuarea și transmiterea pe post a serialului TV "MEMORIALUL DURERII".

Grădinaru Adriana, Buiculescu Mioara, Marinescu Emil, Popescu Mihai Florin, Sâmbou Anca, Coatu Silvia, Spătaru Aurel, Gonzaenco Florin, Răuțu Gheorghe, Obreja Georghiță, Ionescu V., Dragomirescu Mihai, Stoica Doina, Singer Boris, Samuel Judita.

FORUMUL DEMOCRAȚILOR PENTRU IEȘIREA DIN

CRIZĂ

Ediția specială a publicației Alianța Civică, apărută cu ocazia FORUMULUI DEMOCRAȚILOR PENTRU IEȘIREA DIN CRIZĂ, poate fi găsită și la: - sediul Alianței Civice, Calea Victoriei 133-135; - sediul Revistei "22", Calea Victoriei 120.

Singurul ziar liber

OSLOBODENJE

care mai apare la Sarajevo

A apărut ediția specială OSLOBODENJE, dedicată ultimului ziar liber din Sarajevo

CHESTIONAR "22"

1. În revista "22" mă interesează mai ales:
 1. editorialul
 2. scrisorile de la cititori
 3. cronica politică (comentariile politice)
 4. accentele
 5. interviul săptămânii
 6. reportajele
 7. documentul istoric
 8. eseurile filosofice
 9. eseurile culturale
 10. mesele rotunde la GDS
 11. pagina ultimă, dedicată evenimentelor internaționale sau prezentării țărilor străine
 12. actualitatea culturală

- a) viața literară, artistică
 - b) cronica de carte
 - c) relatările despre expoziții, concerte, alte evenimente culturale
 - d) cronica de film
 - e) cronica de teatru
- II. Ce personalități v-ar interesa să răspundă în revista "22" la "Interviul săptămânii"?
 - III. Care sint autorii pe care obișnuți să-i urmăriți în revista "22" (în ordinea preferințelor)?

- IV. Care sint autorii pe care i-ați dori publicați în "22" și îi întâlniți rar sau deloc?
- V. Ce rubrici noi v-ar interesa să aibă revista "22":
 1. sfatul medicului
 2. astrologie (cît mai științific făcută)
 3. yoga, tehnici de relaxare
 4. sexologie
 5. sport
 6. numiți o rubrică dorită de dvs.

Pentru "CHESTIONAR"

Răspunsurile la chestionar se vor da după 1 mai, pentru ca toți cititorii noștri, din țară și din străinătate, să aibă timp să răspundă. Mulțumim anticipat celor ce-și vor cheltui timpul și banii pentru ca s-o facă.

Numai 400 lei pe trimestru costă abonamentele cu jumătate de preț oferite de revista "22" pentru **PENSIONARI, CADRE DIDACTICE, ELEVII, STUDENȚII, FOȘTI DEȚINUȚI POLITICI, VETERANI DE RĂZBOL.** Cei interesați sînt rugați să expedieze prin mandat poștal suma de 400 lei pe adresă: **Revista "22" cont 45103532, BCB Filiala sector 1, Str. Londra nr. 18.** Totodată, cei interesați sînt rugați să trimită adeverințele corespunzătoare (talon de pensie, adeverință de la școală etc.) pe adresă: **Revista "22", Calea Victoriei 120, sector 1, București,** cu specificarea pentru **Serviciul de Distribuție.** Abonamentele la jumătate de preț pentru aceste categorii de cititori vor fi sponsorizate de Asociația EST-LIBERTÉ și de firma THE FUTURE IMPACT.

Pentru cei care nu fac parte din categoriile amintite, revista "22" asigură contractarea unor **ABONAMENTE CU REDUCERE.** Costul unui abonament ridicat de la sediul (Calea Victoriei nr. 120), cu posibilitatea păstrării exemplarelor, este de **520 lei pe trimestru.** Pentru abonamentele expediate prin poștă, costul va fi de **630 lei.**

CITITORII DIN STRĂINĂTATE se pot abona la revista "22" depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la **Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12:** pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235 (cu specificația: **PENTRU REVISTA "22"**) sau trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de **72 dolari** pe an (36 dolari pe 6 luni, 18 dolari pe trimestru) sau echivalentul în orice monedă convertibilă (120 DM anual, 60 DM pentru 6 luni, 30 DM trimestrial, 400 franci francezi anual, 200 franci pentru 6 luni, 100 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de **80 dolari** anual, 40 dolari pe 6 luni, 20 dolari trimestrial.

LA SEDIUL REDACȚIEI PUTEȚI CUMPĂRA DIN STOC:

Numere, după cum urmează: din anul 1990 numerele 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 32, 33, 35, 38, 41, 44, iar din anii 1991 și 1992 - orice număr. Exemplarele vechi vor fi comercializate la prețul de 50 lei/ex. De asemenea, redacția "22" ține la dispoziția doritorilor "Raportul asupra evenimentelor din 13-15 iunie" (120 lei) și Ediția specială "22" - "Suspiciune de fraudă" (50 lei).

Revista "22" își asumă răspunderea numai pentru abonamentele contractate la redacție, care de altfel sînt și mai ieftine decît cele contractate la poștă (prin RODIPET).

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor

Revista "22" oferă spațiu publicitar la tarife avantajoase. Aducătorului - bună recompensă: **35% din valoarea comenzii!** Relații suplimentare la tel. 614.15.25 și 614.17.76, Cornelia Niculae.

Ne cerem scuze celor cărora, din lipsă de spațiu, nu li s-au publicat textele trimise la redacție. În limita posibilităților, vom încerca să răspundem personal. Manuscrisele republicate nu se inaploază.

LIVIU TOFAN

De la "intelectualul angajat", la omul acțiunii politice

Dacă cineva ar fi căutat o ilustrare a aventurii și consecințelor implicării intelectualului în politică, cu greu ar fi găsit una mai potrivită ca recenta izbucnire a mai vechilor tensiuni din conducerea Partidului Alianței Civice. Pe scurt: o inițiativă, eșuată, de contestare a președintelui partidului, Nicolae Manolescu, s-a soldat, deocamdată, cu demisia domnilor Stelian Tănase, vicepreședinte, Călin Anastasiu, Dan Grigore și Emil Tocaci, membri ai conducerii partidului, din funcțiile deținute. Ar trebui să ne așteptăm ca frământările să continue. Partidul Alianței Civice se găsește de mai mult timp într-un proces dificil, dar firesc, de auto-definiție. Acest proces are și va avea cele mai diverse manifestări, unele poate chiar extreme.

Dincolo de consternarea ce i-a cuprins pe unii, de bucuria vădită a altora, și de obișnuitul "v-am spus eu", cele mai multe din comentariile făcute în legătură cu criza din PAC se rezumă la explicații oarecum superficiale, de genul conflictului de personalități, rivalității orgoliilor de artiști, idiosincraziilor cunoscute ale intelectualilor etc. Ceva adevăr se găsește, desigur (oameni sintem), și în aceste argumente. Fiind însă confrunțați cu un asemenea moment de cumpănă a unui partid de intelectuali, cum este PAC, ar fi poate cazul să zăbovim puțin asupra problematicei mai largi a implicării intelectualului în politică, fenomen produs - și dezbătut - și în alte țări centrale și est-europene, în condiții similare: condiții de tranziție spre democrație și economia de piață, termeni prin care ne raportăm, deci, la

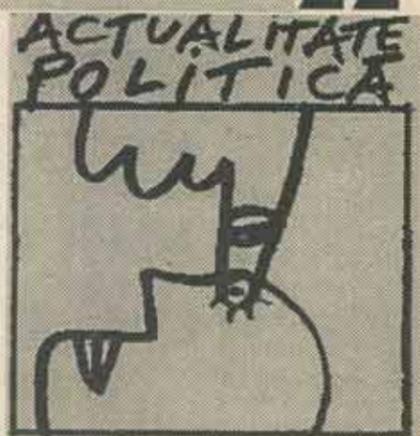
Occident. Iar dacă includem în această raportare și noțiunile de "politică" și de "intelectual", constatăm că nu întîm-pinăm cine știe ce dificultăți în privința politicii, despre care vrem să credem că va deveni și aici ceea ce este ea în Occident. Mai constatăm însă că avem dificultăți, și încă destul de mari, cu noțiunea de intelectual, pe care nu o regăsim defel în Occident în accepția și cu ponderea ce i se atribuie în discursul public de pe aceste meleaguri.

Și ce este un intelectual pe aceste meleaguri? Răspunsurile la un prezumtiv sondaj de opinie ar fi un motiv suficient pentru o stranică și intelectuală durere de cap. Am constatat că un intelectual este: inginerul, scriitorul, farmacistul, arhitectul, pianistul, crainicul tv, informaticianul, actorul, constructorul de drumuri și poduri, ziaristul, contabilul, pictorul, funcționarul, medicul, "șefu", criticul de artă, fotograful, teologul, senatorul, istoricul, dentistul, sociologul, designerul, avocatul, meteorologul etc., etc. Sînt oameni confuzi? Sau este noțiunea confuză? Confuzia este mare, o știm. Din micul nostru sondaj de opinie, ca numitor comun al intelectualului la români se degajează situația pe o poziție socială mai răsărită, atestată de regulă

de o diplomă universitară. Pe cit de nemulțumitoare, pe atît de tenace, această definiție a intelectualului (român, est-european) a răzbătut și în Occident, unde o reîntîlnești în relațiile din presă despre una sau alta dintre țările foste comuniste, cu referire la oameni mai culti, cu un orizont ceva mai larg dintr-o zonă altminteri înapoiată social, economic și politic.

Revenind în această zonă a noastră, să ne amintim că, pînă nu demult, una din lozincile cu care am fost maltratați și prelucrați îi invoca pe "muncitori, țărani și intelectuali", ceea ce ar trebui să ne pună pe gînduri mai ales atunci cînd, cedînd unui nefericit reflex, aducem și readucem în discuție "intelectualul" și, mai ales, "rolul său...". "Muncitori, țărani și intelectuali". Vă place? Sigur că nu. Perversitatea ce emană din această formulă i-a lovit destul și pe muncitori, și pe țărani, și pe... cei tratați ca un fel de hibrid marxist, cu multiple conotații: de burghezie supusă, de profesioniști puși la jug, de artiști deveniți lucrători în domeniul artei, de scriitori puși sub tutela partidului. "Intelectualul" ca măciucă ideologică de dat în capul celor care, mai calificați, mai subtili, mai pricepuți, mai talentați, mai dibaci, mai versați, mai umblați, mai preocupați, mai "periculoși" trebuiau făcuți otova. Noroc că nu s-a reușit chiar de tot.

Revenindu-și cît de cît în fire după 1989, omul nostru mai calificat, mai subtil, mai priceput, mai talentat ș.a.m.d. și-a zis, și bine a zis, că trebuie să facă ceva. Dacă nu acum, cînd? Dacă nu noi, cine? Cum, cine? Nu vedeți că-i plin de ei! Da, tot ei. Dar, chiar și așa, sau poate tocmai de aceea, omul nostru mai... motivat, să-i spunem, sau mai responsabil, s-a avîntat în politică. Cu mult entuziasm,

cu puțină pricepere, cu multă vigoare verbală, cu puțină disciplină, cu mult năduf, cu mai puțin singe rece, cu ambiții mari, cu putere de răzbateră mică, cu foarte mult chef de discuție, cu mai puțin chef de acțiune, cu multă carte, cu mai puțină abilitate, doritor să spună, în sfîrșit, ce are de spus, mai puțin doritor să asculte ce au de spus alții, destul de convins de valoarea lui, nu întotdeauna suficient de convins de valoarea celorlalți, liber, dar anarhic, tot mai prezent, și tot mai frustrat, tot mai iubit, și tot mai lovit, tot mai promovată, și tot mai agresată, tot mai votată, și tot mai contestată. E greu, e foarte greu. Și totuși, miracolul s-a produs: omul politic, căci la el ne gîndeam tot timpul, a început să apară, ba chiar îl întîlnești tot mai des. Criza din PAC este un semn tocmai în acest sens, și nu vîd nimic rău în ea. Se despart, și aici, apele. Și chiar dacă acest partid nu va supraviețui, nu-i nici o dramă. PAC-ul a fost treapta care i-a permis omului responsabil să pășească din civic în politic; a fost un culoar (și este foarte mare meritul celor care l-au deschis) pe care, străbătîndu-l, unii au reușit tranziția de la zbaterea civică la acțiunea politică. De acum, acești oameni politici, a căror lipsă, să ne amintim, am resimțit-o atît de acut în campania electorală și în alegerile trecute, își vor găsi calea. Iar ceilalți se vor întoace la rosturile lor de buni dascăli, pictori, interpreți, scriitori, ingineri, actori, sociologi... orice, numai intelectualii, nu.

CENTRUL SOROS PENTRU ARTĂ CONTEMPORANĂ

anunță

Inaugurarea programului său de finanțare a unor proiecte din domeniul artei vizuale contemporane.

Artiști, grupuri sau instituții pot propune spre subvenționare parțială:

- tipărituri
- expoziții
- colocvii, simpozioane și alte evenimente din acest

Vor avea prioritate proiectele finalizate cu materiale tipărite în limba română și într-o limbă de circulație. Coordonatorii proiectelor propuse vor trebui să fie absolvenți ai unor institute de învățămînt superior. Nu se vor lua în considerare cereri referitoare la finanțarea de călătorii, cercetări în domeniul istoriei artei, realizarea unor lucrări de artă, activități în domeniul comerțului de artă. Propunerile se vor face pe formulare standard.

Formulare și informații suplimentare puteți obține la sediul:

CENTRULUI SOROS PENTRU ARTĂ CONTEMPORANĂ
din București, str. Știrbei Vodă 1; CP 22-203, telefon 6.13.30.39, int. 929,
la sediile FUNDĂȚIEI SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ din:
• Cluj, str. Galaxiei 1A, CP 73, telefon 095/11.71.10

• Iași, str. Copou 18, telefon 098/14.63.63, 14.56.10
• Timișoara, Piața Operei 2, etaj 2, cam. 137; telefoane 096/13.61.94, 11.42.12 și la sediile filialelor UNIUNII ARTIȘTILOR PLASTICI.
Predarea formularelor se va face la sediul CENTRULUI SOROS PENTRU ARTĂ CONTEMPORANĂ cu mențiunea "Programul de finanțare".

Termenul limită de predare a formularelor: 30 iunie 1993.

AURELIAN CRĂIUȚU

ECONOMIA MIXTĂ - O ILUZIE? (I)

Unul dintre mijloacele cele mai sigure de compromitere a unui concept clasic al filosofiei politice sau al teoriei economice este incorectă lui folosire - atât în contexte improprie, cât și de către anumiți oameni politici care au prea puține în comun cu respectiva noțiune. Așa s-a întâmplat la noi, în ultimii trei ani, cu conceptul clasic de liberalism (compromis - parțial doar - de strategia politică a echipei grupate în jurul lui Radu Câmpeanu sau atribuit fără temei politicii lipsite de o orientare doctrinară clară a cabinetului Roman și, mai recent, cu cel de economie socială de piață, care a fost revendicat cu tărie de partide extrem de diferite între ele, aflate la antipodul echilibrului politic și care a ajuns în cele din urmă monedă calpă în multe discursuri parlamentare penibile. Departe de a fi benignă însă, cum s-ar putea crede în aparență, această confuzie teoretică nu face decât să reflecte fidel haosul care pare a se fi instalat ca regulă în domeniul practicii (economice și politice), alimentându-l conștient sau inconștient și amenințând să

perpetueze dezorientarea generală.

M-am întrebat însă, în ultimul timp, pornind tocmai de la această confuzie ce domină piața noastră politică, care ar putea fi rațiunile pentru ignorarea parțială - cel puțin în clipa de față - a unui alt concept fundamental, căruia eu îi prevăd o carieră viitoare spectaculoasă: este vorba despre economia mixtă. Pentru ambele părți ale scenei politice ar fi existat până acum suficiente motive de a se revendica de la acest concept, prin esența lui destul de echivoc pentru a da naștere unor confuzii, voluntare sau involuntare, explicabile sau inexplicabile. Cu toate acestea însă, după câte știu, nici una dintre ele nu a făcut-o cu claritate, preferând să invoce noțiunea (mai seducătoare?) de economie socială de piață sau pe cea de liberalism clasic (și neoliberalism). Pentru partizanii contrareformei sau ai reformei cu încetătorul, invocarea termenului de economie mixtă ar fi putut fi folosită drept pretext pentru păstrarea unui important sector (ineficient) de stat, în dauna celui privat sau chiar pen-

tru justificarea existenței (himerice!) a unei "a treia căi" - între capitalismul "sălbatic și inuman" și comunismul în principiu "generos" (și "doar" în practică ineficient și crud). În același timp însă, avocații liberalismului ar fi putut reaminti opiniei publice că toate statele avansate din Occident au în realitate economii mixte, a căror configurație variază, firește, de la țară la țară în funcție și de doctrina politică majoritară. Iată însă că economia mixtă nu a intrat încă sub tăvălugul oratoric al parlamentarilor noștri. Nu încă, pentru că "avantajele" invocate mai sus nu vor rămâne, cred, mult timp nespeculate...

Degajată însă de toate echi-vocurile și capcanele doctrinei, economia mixtă este după părerea mea unul dintre puținele obiective (mi-e teamă să adaug realiste) pe care ni le putem propune pentru viitorul apropiat. Și când spun aceasta, mă gândesc la și pornesc de la situația de față a economiei românești, caracterizată de prezența unui masiv sector de stat, care e în mare parte ineficient și greu de restructurat și a cărui pondere actuală în produsul intern brut este încă foarte mare (în comparație cu sectorul privat). Există mai multe definiții posibile ale economiei mixte, însă, în contextul de față, înțeleg prin ea orice formă de cooperare între puterea publică (statul, colectivitățile locale) și sectorul privat în domeniul economic. Aș vrea însă, de la bun început, să adaug faptul că exclud implicit definirea ei (așa cum se mai obișnuiește uneori - a se vedea bunăoară neinspirata inițiativă pe care a avut-o recent tradu-

cătorul român al unei cărți onorabile despre economia mixtă de a reformula titlul ei: economia mixtă, jumătate capitalistă, jumătate socialistă) ca un fel de compromis între capitalism și socialism, care să păstreze simultan "avantajele" celor două sisteme. Țin, de asemenea, să subliniez că nu ignor nici discuțiile teoretice în jurul a ceea ce a putut fi numită "erezia" economiei mixte, în care o seamă de spirite liberale ale veacului nostru au văzut o formă de despotism (mai exact, un nou despotism, un "flagel al binelui"), după cum nu pierd din vedere nici recentele fenomene de criză a Statului-Providență și de corporatizare a statului, paralele cu existența unui tot mai vizibil proces de estompere a distincției dintre sfera publică și cea privată. Este adevărat că, aproximativ până în 1914, separația dintre cele două domenii era mai mult sau mai puțin netă, economia mixtă în prima ei formă născându-se abia în urma crizei interbelice, când sîntem martorii unui intervenționism crescînd în economie al colectivităților publice (mai ales după 1933), cu deosebire pentru a susține acele sectoare aflate în dificultate sau pentru partajarea riscurilor într-un climat marcat de o cronică incertitudine. Cel de-al doilea război mondial a favorizat un intervenționism masiv al statului în economie, pe fondul unui climat de mobilizare totală. Economia mixtă în adevăratul sens al cuvîntului se afirmă abia după 1950, în condițiile în care statul inițiază formarea societăților de economie mixtă și încurajează apariția unor noi tipuri de

legături cu întreprinderile private, interesate în special de a beneficia de marile sale resurse financiare (de aici termenul insolit de economie contractuală sau concertată, care a apărut într-o țară precum Franța). Anii 70 și 80 au readus în discuție limitele economiei mixte, în special tendința ei de a bloca parțial mecanismele de alocare eficientă a resurselor rare ale societății prin povara tot mai grea pe care o reprezintă politicile sociale ale statului și deficitul bugetare rezultate din ele. În aceste condiții, ar putea părea că o discuție aici și acum despre oportunitatea și posibilitatea economiei mixte în România ar fi doar o utilă pierdere de timp sau o simplă iluzie optică. Că nu este chiar așa voi încerca să arăt într-un articol viitor, acceptînd din capul locului toate riscurile implicate de o asemenea - astăzi poate mai mult ca oricînd - temerară aventură și declarînd de la bun început că nu sînt un admirator necondiționat al economiei mixte, ceea ce nu mă împiedică însă a recunoaște ineluctabilitatea ei în condițiile noastre prezente.

LIVIU ANTONESCU

Cenzura chiar citea 1972 CAZUL MIHAIL GRĂDINARU

● Tentative pe vremuri înghețate

În 1972, după mai mulți ani de așteptare, apărea la editura Junimea din Iași o carte intitulată Prolegomene la o poezică marxistă semnată de Mihail Grădinaru, redactor la respectiva editură. Mulți dintre dumneavoastră vor exclama: "Ei și ce-i cu asta? O carte de marxism, cum au apărut altele pe parcursul epocii daurite!". Doar că - chiar această este problema. Cartea d-lui Mihail Grădinaru nu avea nimic în comun cu marxismul - ba dimpotrivă! -, ci numai cu filosofii greci, cu Immanuel Kant, Hegel și Heidegger. De aici a și pornit "scandalul", din aceste motive s-a născut "cazul Mihail Grădinaru". Un caz aproape uitat, spre regretul meu, pentru că este exemplar în ceea ce privește modul în care "s-a lucrat" pentru distrugerea unui autor. Dar, să recapitulăm.

Ne aflăm, deci, în 1972, la puțină vreme după celebrele "teze din iulie" care au lansat "mica revoluție culturală" românească, inspirată de cea mai mare funcționă de cîțiva ani în China maoistă. Autorul despre care vorbim avea cartea terminată de cîțiva ani, dar nu reușise s-o publice, în ciuda așa-zisei perioade de "liberalizare", de "relaxare a cenzurii". Această "liberalizare" tolerase oarece îngăduință în ce privește literatura și recuperarea "moștenirii culturale", dar rămăsese inflexibilă în ce privește libertățile ce-ar fi atins sacrosanctul monopol al ideologiei marxiste. Deci, cartea nu avea nici o șansă să apară, cel puțin nu în înfățișarea sa inițială. Ea era, cum se spunea în acele vremuri înghețate, cumplit de "idealistă". Cu suspectă bunăvoință, cenzura îi sugerează autorului să

adauge cuvîntul "marxistă" în titlu și să adauge câteva trimiteri bibliografice la "clasicii învățaturii marxist-leniniste". Autorul acceptă - ținea prea mult la cartea sa și, în plus, știa că respectivele "lipituri" nu puteau dăuna iremediabil cărții. Ea era prea bine construită, prea profundă pentru a fi realmente afectată de câteva referințe bibliografice inutile. Spre lauda autorului, trebuie să amintim că respectivele "lipituri" săreau în ochi, era suficient să "treci" peste ele ca să înțelegi cartea în esența sa - "idealistă", după cum spuneam.

● Mărul otrăvit și darurile "elenilor"

Autorului i se mai cerea încă un lucru - anume, să reducă la minimum trimiterile bibliografice la autorii ce "dăunau" doctrinei ideologice oficiale, îndeosebi pe cele referitoare la Heidegger, pe atunci în dizgrația completă a filosofilor oficiali și, mai ales, în dizgrația atotputernice cenzuri. Ceasul acceptării filosofului german avea să aune mult mai tîrziu datorită stăruințelor încăpățnate ale lui Constantin Noica, Gabriel Liiceanu și Thomas Kleininger. Pe atunci, Heidegger era mai dăunător decît Hitler! Autorul, ca să revin la cazul nostru, acceptă aceste "lipituri" și "amputări", iar cartea apare. S-ar putea crede că el a respirat ușurat, că incredibilul său coșmar se terminase. Din păcate, acel coșmar era încă la începutul său. Domnia sa uitase celebra pildă cu mărul otrăvit, uitase - deși era un expert în literatura și filosofia clasică greco-latină - că "trebuie să te temi de greci, chiar atunci cînd faci daruri!". De fapt, mai ales, atunci cînd faci

daruri! Iar cenzura noastră era infinit mai perversă decît vechii greci!

● Imperiul Răului contra-atacă!

Cîteva luni după apariția cărții, o tăcere suspectă se lasă asupra sa. Cu excepția unui articol într-o publicație locală, nici un alt articol nu pare să-i fi sesizat importanța. Dacă n-aș ști, acum, ce se pregătea, aș putea bănuși că exegeții n-au reușit s-o înțeleagă - e, într-adevăr, o carte dificilă pentru cei neinițiați - și, de aceea, au preferat s-o treacă sub tăcere. Nu era vorba despre asta - cîteva articole scrise pentru reviste din București și Cluj fuseseră stopate de cenzură. Se transmisese prin "telefonul fără fir" că se pregătește o "primire oficială" a cărții. Doar copiii ar fi putut susține că nu știu ce înseamnă o asemenea primire! Se mai făcuseră și înainte, urmau să se mai facă și ulterior. Îmi amintesc că, pe la sfîrșitul anilor '80, venise rîndul unui roman de Octavian Paler.

Deci, se aștepta "primirea oficială" a cărții. Și, deodată, ca un trăznet, se prăbușește asupra acesteia articolul lui N. Tertulian din Era Socialistă. O execuție în adevăratul sens al cuvîntului. Cartea este pur și simplu spulberată, nu însă sub acuzația de "erezie ideologică", cum ne-am fi așteptat, ci sub aceea de plagiat! Autorul este numit Grădinaru-Heidegger și i se reproșează lipsa trimiterilor suficiente la Heidegger, trimiteri ce fuseseră eliminate de cenzură! Frumos lucrat, s-ar putea spune. De ce să reproșezi unui autor "rătăcirile" sale ideologice, fapt ce-ar fi pus într-o lumină proastă autoritățile alte de respectuoase cu "libertatea de gândire", cînd e mai simplu să-l execuți pe motive "etice"!

● Principiul bulgăreului de zăpadă

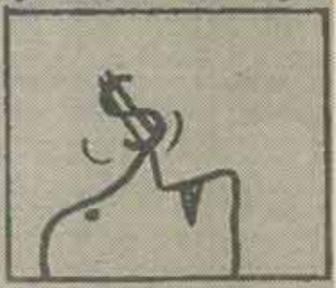
Odată demascată cartea și compromis autorul, lucrurile au evoluat "ca pe roate" sau, mai degrabă, ca un bulgăre de zăpadă rostogolit la vale, ce crește pe măsură ce se apropie de poalele dealului. N-a mai fost nici o problemă să fie blocată orice comentare favorabilă a cărții - ar fi fost un prost exemplu pentru alți autori gata să atenteze la puritatea de cristal a ideologiei oficiale. Între timp, s-a mai descoperit că dl. Mihail Grădinaru făcuse în tinerețe studii de teologie și că dosarul

domniei sale avea "anumite probleme" - aceste "descoperiri" au permis eliminarea sa și din personalul editurii. Execuția ajunsese la capăt. Cit îl privește pe N. Tertulian - socotit împreună cu C.I. Gulian unul dintre "marii propari ai filosofiei" din România postbelică -, a publicat în continuare cărți, a dat lecții de "fermitate ideologică", iar după cîțiva ani a aterizat la Paris, într-un institut de cercetări filosofice. Probabil că luptă, în continuare, împotriva marxismului, așa cum activiștii "construiesc capitalismul" în țările foste comuniste din Răsăritul Europei.

● Există totuși happy-end!

În vreme ce N. Tertulian se luptă cu comunismul în Franța, dl. Mihail Grădinaru a rămas într-o tăcere de 20 de ani. Nu știu dacă i-am mai întîlnit numele în vreo revistă de cultură, măcar între 1972 și 1989. După câte știu, și-a văzut mai departe de lecturile sale, de scrisul său solitar, s-a îngrijit de familie. Însă un autor puternic nu poate fi eliminat de împrejurări, oricît de opresante ar fi acestea. Astfel că, în 1992, domnia sa reapare discret, în proprie editare, cu două cărți deodată. Un Compendiu metafizic ce intenționează să fundamenteze ontologic și deontic cibernetica generală, carte de o probitate filosofică ireproșabilă. Dar, mai ales, un "roman" conceput după exemplul lui Hesse din Jocul cu mărgelile de sticlă, pe coordonatele fascinantului "joc" al culturii.

Fantezia pedagogică - așa se numește "romanul" editat anul trecut la "Septentrion" - este o apariție atât de insolită în peisajul nostru cultural încît nu cred să fi văzut măcar o simplă semnalară în presă. Mi-ar place să am cîndva timpul și disponibilitatea culturală necesare pentru a supune analizei această carte pentru "cei puțini", pentru cei ce privesc cultura drept o fibră consubstanțială propriei ființe. Pînă atunci, sînt fericit să constat că asasinatul intelectual din 1972 a rămas, totuși, în ciuda celor care l-au instrumentat, doar în stadiul de tentativă! Dumnezeu îi apără pe cei puternici. Iar dl. Mihail Grădinaru chiar este puternic!

ILIE ȘERBĂNESCU

Cu trei guverne în executiv, cine va aplica strategia Negrițoiu?

La o recentă întâlnire a Societății Române de Economie în care a fost discutată strategia economică a Guvernului, unul dintre ambasadorii țării occidentale, aflați printre invitații la dezbateri, a avut o reflecție la care merită de luat aminte: din experiența a înșeși țării sale se dovedește că, la un program economic, cel mai mult contează nu dacă este bun, ci cât de aplicabil este. Desigur, ambasadorul nu a comentat. Nu știm ce a avut concret în vedere, dar în mod cert afirmația – probabil cu o valabilitate generală – se potrivește fără vreun dubiu programului actualului executiv. Aceasta, în ciuda unor certe inconsistențe și contradicții, este proreformist și nu merită soarta aruncării pur și simplu la coș, pe care i-au rezervat-o unii reprezentanți ai opoziției.

Dar șansele de aplicare a acestui program sînt sub semnul întrebării. El este elaborat de echipa d-lui Negrițoiu, un grup de reformatori relativ restrîns și departe de a da tonul și a face jocurile în actualul executiv, cu toată susținerea de principiu pe care președintele Iliescu, se pare, i-o acordă în ideea că, dacă nu chiar reforma trebuie într-adevăr să continue, oricum Guvernului îi este necesară o față reformistă bună în țară și mai bună în străinătate. Dl. Văcăroiu s-a plîns că în România ar exista acum "trei guverne", parcă manifestînd o anumită nostalgie față de conducerea superioară unică de partid și de stat. Deși, aceste trei centre de putere executivă în domeniul economic se află nu numai în perfectă concordanță cu legile în vigoare, dar sînt și absolut firești: Guvernul reprezentînd statul ca autoritate publică, inclusiv cu rolul de reglator al proceselor economico-sociale prin intermediul politicilor fiscale, bugetară, socială, industrială etc.; Fondul Proprietății de Stat, ca reprezentant al statului-patron, administrator general al încă din păcate precumpănitoarelor în economie întreprinderi cu capital de stat, dar supuse în principiu privatizării; în sfîrșit, Banca Națională, instituție responsabilă de politica monetară, de credit și de curs valutar și care, ca bancă centrală, este și trebuie să rămîna independentă de executiv tocmai ca o garanție, printre multe altele, împotriva distorsiunilor grave ce pot decurge din tentația acestuia din urmă de a-și finanța cheltuieli peste veniturile curente prin emisiuni monetare fără acoperire. Dl. Văcăroiu ar putea însă fi mai degrabă îngrijorat de cele "trei guverne" din cadrul executivului însuși, dintre care cel avîndu-l în frunte pe dînsul este doar unul, celelalte două fiind echipa d-lui Negrițoiu și staff-ul, cu rol de stat în stat, al d-lui Hrebenciuc, care este cu mult mai mult decât secretar general al Guvernului.

Tentațiile dirijiste...

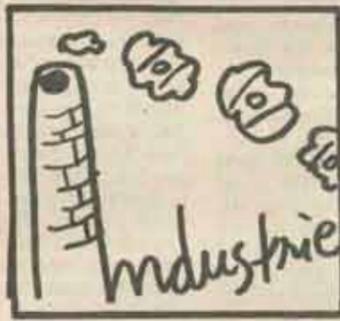
Nu este clar ce legătură are programul elaborat de echipa Negrițoiu cu celelalte două "guverne" din executiv. Este posibil ca mulți chiar membri plini ai executivului nici să nu fi citit aprofundat prevederile acestui program și să nu cunoască exact implicațiile aplicării unora dintre ele, în ideea că pînă la măsurile practice va mai trece timp și de făcut concret "vom vedea ce vom face atunci", cu atît mai mult cu cît "ciîni dinții turbează" sau, cu alte cuvinte, "nu contează ce spun ei, că noi facem tot ce vrem". Nu există deocamdată nici un indiciu că celelalte "guverne" din executivul Văcăroiu vor depune cine știe ce eforturi de a "implementa", ca să spunem așa, "programul Negrițoiu", mai ales că pînă acum absența programului (sau, mă rog, a strategiei de program) a fost folosită de cei din executiv care nu se ocupă de concepții și strategii, ci au în mină decizia operativă

curentă, pentru a imprima un spirit dirijist abordărilor concrete. Diverse ordine ministeriale interne au eliminat practic, prin burocrăția aprobărilor de la centru, orice inițiativă proprie a întreprinderilor de stat, împotriva autonomiei gestionare conferită prin lege. Potrivit unei hotărîri guvernamentale privind funcționarea Ministerului Industriei, acesta reprezintă statul în calitate de acționar al societăților comerciale cu capital de stat, ceea ce înseamnă concret anularea prevederilor legilor referitoare la funcționarea societăților comerciale și la privatizare, precum și crearea situației aberante ca Ministerul Industriei să-și dispute cu Fondul Proprietății de Stat paternitatea unor portofolii de acțiuni care de altminteri încă nici nu există. Semnificativ este și cazul deciziei de a obliga agenții economice să aibă un singur cont bancar. Sub motivația că se combate așa-numitul blocaj financiar – existînd întreprinderi de stat falimentare care își înscriu datoriile în contul dintr-o bancă și încasările efective în contul dintr-o altă bancă – se dă o lovitură mortală concurenței, de altfel firavă, ce părea să se infiripe pe piața creditului. În timp ce în mod clar motivația nu se susține, pentru că statul putea afla situația reală a întreprinderilor din inșeși scriptele lor interne, prin contul unic se leagă de gîle, cum se spune, ca pe iobagi, agenții economice, iar piața bancară este desființată. Nu trebuie uitat nici faptul că puțin a lipsit ca Guvernul să reinstituească obligația pentru agenții economici de a ceda o parte din valuta încasată la intrarea în țară contra lei la cursul zilei. Și nu se știe dacă această intenție a fost definitiv îngropată.

...și șansele programului

În executivul Văcăroiu nu se duce deci lipsă de tentații dirijiste. Acestea ar putea spori pe măsură ce, în mod absolut sigur, Guvernul va fi confruntat cu dificultăți crescînde în economie. Poate principala problemă pe care o ridică programul guvernamental constă în contradicția dintre conținutul în esență liberalist al acestuia și măsurile de tip etatist cu care executivul a încercat să infrunte pînă acum sfîdările din economie. Lăsînd la o parte prevăzuta implicare a statului în restructurarea "întreprinderilor cu probleme" (intervenție necesară și binevenită dacă are ca scop și se va finaliza prin asanarea economiei de segmentul neviabil al industriei), se poate afirma cu certitudine că, în ciuda unor ecouri proestatiste prezente în program – "centralizarea" în continuare a procesului de privatizare în loc de "privatizarea" acestuia, încercarea de a controla excesiv pînă și asistența financiară externă pentru stimularea înființării de întreprinderi mici și mijlocii private, tendința de a răpi pentru Guvern rolul Fondului Proprietății de Stat în restructurarea întreprinderilor cu capital de stat, avantajarea directă și indirectă a acestor întreprinderi față de cele private în impozitare etc. –, echipa Negrițoiu a reușit totuși să determine păstrarea pînă la urmă a unor piloni nedirijisti în strategia guvernamentală: prețurile libere (fără control administrativ și sub-

venții); curs valutar potrivit cererii și ofertei; dobînzii reale pozitive (adică peste rata inflației); restructurarea întreprinderilor de stat viabile sau cu șanse de reabilitare lăsată în seama forțelor pieței și a sistemului bancar prin politica de credit. Toate acestea sînt deocamdată doar pe hîrtie. Ce se va întîmpla însă în practică? Mai ales că situația creată în urma introducerii pripite de către opoziție a motiunii de cenzură împotriva Guvernului determină o întărire, chiar și numai prin stringerea rîndurilor, a pozițiilor celor nu doar din cadrul executivului însuși, ci și din afara acestuia, care nu sînt partizani ai reformei, ci chiar o resping. Mai concret: în măsura în care nu programul în sine este important, ci derularea sa, un rol semnificativ dobîndesc legile și reglementările aferente sau asociate acestuia.

PUNR, PRM și PSM își așteaptă tainul

Dacă motiunea de cenzură nu ar fi fost introdusă, opoziția ar fi putut lua în Parlament o atitudine nuanțată, de la caz la caz, față de aceste legi și reglementări. Altfel spus, unele legi sau reglementări probat proreformiste ar fi putut trece prin înșeși contribuția opoziției, cum a fost de pildă cazul amendamentelor la legea investițiilor străine. Acum însă, de vreme ce opoziția, prin motiunea de cenzură, a respins programul, ea se vede oarecum constrinsă, cel puțin pentru propria sa credibilitate, să se exprime în aceeași monedă și față de legile și reglementările aferente. Aliații anti-reformiști ai FDSN știind astfel că trecerea legilor prin Parlament depinde de-acum exclusiv de ei își vor cere tainul. Procesul este firesc și a și început. Deocamdată, răsplată pentru susținerea FDSN constă în posturi și funcții în eşaloanele 2 și 3 din executiv, administrația centrală și locală. Va veni însă curînd vremea unor cereri de recompensă mai semnificative și atunci din două una: ori Guvernul nu va mai putea fi exclusiv FDSN-ist, ori rabaturi notabile la programul de reformă vor fi făcute. În decurs de trei ani și jumătate, procesul va înainta serios și la aceasta opoziția nu va putea decât asista, rămîindu-i eventual doar a se lamenta.

Se va scăpa de o piatră de moară?

Cel mai apropiat test pentru programul guvernamental îl constituie preconizata retragere a subvențiilor pentru ultimele produse și servicii de consum de la 1 mai. Șocul ce va fi resimțit de populație, în ciuda oricăror compensări și indexări, va fi

puternic. S-ar putea însă ca anti-reformiștii să vrea să câștige o primă bătălie semnificativă tocmai pe mîna agitației sociale. Nu este exclus ca o asemenea agitație, ce pare să se profileze, să fie chiar stimulată exact pentru a determina renunțarea măcar parțială la retragerea subvențiilor. Dincolo însă de un populism ieftin, nota de plată pentru executiv ar fi, în acest caz, deosebit de scumpă. Practica de doi ani și jumătate arată clar protecția socială. Nu numai că subvențiile de preț tratează la fel milionarul și bietul pensionar, dar și blochează bugetul prin imobilizări de resurse în dauna alocațiilor pentru investiții. Și, nu în ultimul rînd, face obiectul celor mai neonorante afaceri de corupție pe bani statului. Deturnările frauduloase de carne (cînd unele sorturi erau subvenționate), licitațiile veroase la grîu și scandalul zahărului sînt toate legate, într-un fel sau altul, direct sau indirect, de subvențiile de preț în locul cărora un alt tip de protecție socială trebuie pus pe rol cu garanția că asistența este îndreptată într-adevăr spre păturile defavorizate. Culmea este că guvernul Văcăroiu își va lega de gît o piatră de moară, nu hotărînd să infrunte, orice ar fi, eventuala reacție socială la retragerea subvențiilor, ci tocmai renunțînd chiar și parțial la această retragere, căci s-ar angaja să perpetueze cercul vicios pe care îl reprezintă subvențiile de preț și care, de peste doi ani, vestejește reforma, amenință mereu economia cu noi valuri inflaționiste și înăbușă extinderea activităților productive în domeniile respective.

Asanarea industriei – testul decisiv

Cel mai important test îl va reprezenta însă, fără îndoială, respectarea sau nu a angajamentului de asanare a economiei de acel segment neviabil din industrie, care constituie, oricum am întoarce-o, problema problemelor economiei românești. Este o taxă imensă impusă populației, căci întreținerea acestui segment de către stat – de fapt din banul public – înseamnă că populația este pusă să suporte povara și o face, atît direct, cît și mai ales indirect prin inflație. Este totodată sectorul de unde vine amenințarea șomajului masiv și sursa alabelor performanțe economice generale în dura competiție internațională, inclusiv deci explicația ultimă a devalorizării considerabile a leului odată cu intrarea sa în relații directe cu valutele forte. Strategia Negrițoiu s-a angajat să atace chestiunea-cheie practic în două secvențe: 1. depistarea a ceea ce strategia numește "întreprinderile de stat cu probleme", izolarea conturilor lor pentru a le opri să mai constituie sursă de blocaj financiar pentru restul întreprinderilor și trecerea lor transparentă în susținerea banului public; 2. elaborarea de programe sectoriale care să adopte față de aceste întreprinderi, de la caz la caz, unul din următoarele tratamente: investiții publice pentru redresare (dacă există perspective); subvenții publice în clar (dacă nu există șanse de reabi-

litare, dar activitățile sînt absolut necesare); lichidare (inclusiv prin decizii administrative pînă la adoptarea legii falimentului). Nimeni nu poate nega marile dificultăți economice și sociale pe care le pune asanarea industriei românești, mai ales lichidarea, atît de grea dar de neevitat în multe cazuri, a unor întreprinderi. Din păcate, strategia, care în mod lăudabil s-a angajat la rezolvarea acestei probleme – și nu putem să nu constatăm că face în domeniu un mare pas înainte față de programele guvernărilor anterioare – împinge însă termenele de realizare practic cel puțin în anul viitor, probabil neîndrăznindu-se să se ia de la început taurul de coarne. Din nefericire, cu cît mai tîrziu, cu atît mai greu și cu atît mai problematic. Prima fază este prevăzută pentru trimestrul al treilea al acestui an, deși este îndoielnic că întreprinderile cu probleme nu sînt deja depistate. Altfel, de altfel, știu că s-a ajuns la concluzia că nucleul destabilizator îl formează vreo 120 de mamuți și mari întreprinderi industriale. Dacă programele sectoriale vor fi elaborate în același ritm de care se bucură și depistarea "officială" – și așa ceva nu este exclus cînd anti-reformiștii se sforțează să nu se distrugă oala comună a industriei, în care nu se știe cine este rentabil și cine nu tocmai pentru că o oligarhie incompetentă să poată fi omnipotentă – se riscă a se intra în 1994 fără măcar un început de asanare economică și cu toate consecințele corespunzătoare: buget închis pentru investiții datorită blocării lui de către subvenții neprofitabile, accentuarea performanțelor economice mediocre, compromiterea perspectivelor de redresare, intreruperea fluxurilor financiare externe. Deși cu "trei guverne", executivul actual n-ar trebui să piardă șansa de a demara restructurarea pe criterii economice a industriei. Trece ca fiind de stînga și, în orice caz, are o susținere parlamentară de stînga. Și tocmai stînga este mai bine situată pentru a ataca și rezolva problema problemelor. Căci se poate pune pariu că dacă, prin ipoteză, un guvern să-i zicem de dreapta s-ar apuca la o asemenea treabă ar face-o poate cu mai multă determinare și convingere și probabil cu mult mai bine, dar, de cum ar porni, s-ar trezi cu contestări de stradă de anvergură, ce i-ar reproșa că pune pe butuci minunata noastră industrie. Polemica în jurul industriei românești este lipsită de obiect: aceasta nu reprezintă nicicum doar fiare vechi, dar nici minunată nu poate fi. Presupunînd prin absurd că acum un deceniu și jumătate se afla la virful tehnicii mondiale – evident o ipoteză nereală – ea a ajuns oricum demodată fizic și moral. Intrucît cu toții (reformiști și anti-reformiști) recunossem că de la începerea plății datoriei externe România a fost decuplată tehnologic de progresele în materie pe plan internațional. Și un deceniu și jumătate în epoca a ceea ce numeam pe vremuri și nu vîd de ce nu am numi și acum "revoluția științifico-tehnică" este copleșitor și hotărîtor. Vrem sau nu vrem, ne place sau nu ne place, trebuie să privim realitatea în față și să ne despărțim fără regret de ceea ce și-a trăit istoric traiul și ne mai și oprește, prin pierderile pricinuite, să mergem înainte.

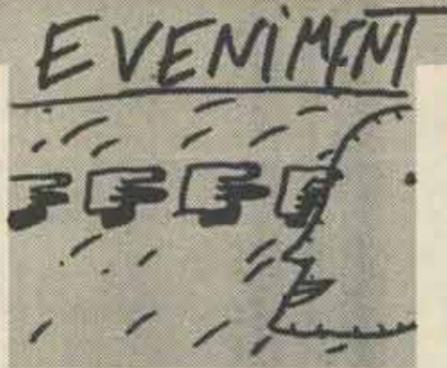
ALIANȚA DE LA MITING LA FORUM

La 15 noiembrie 1990, o mulțime imensă (cca. 500.000 persoane, își amintesc și acum liderii Alianței) umplea străzile Bucureștiului, participând la un miting a cărui amploare nu va mai putea fi niciodată repetată. Născută într-un moment de depresie și derută, după îndelungi tatonări în lăuntrul opoziției care absorbea șocul primei mineriade, Alianța va păstra, în memorie, cu pietate și nostalgie, amintirea primei sale ieșiri în lume. Nu la fel de atent a păstrat însă și reproșurile celor care s-au întors la fel de derutați acasă, lăsând tot mai multe locuri goale la următoarele mitinguri. Disperării și crizei care se profilau la orizont, Alianța va aduce (relativ târziu) un PAC înstrăinat de AC chiar în clipa nașterii sale. Iar imaginea publică a Alianței va rămâne legată de mitingurile la care se întâlneau cei ce împărțeau aceleași păreri. Discursul moral devenea însă tot mai puțin atractiv pe măsură ce prețurile începeau să urce, sloganurile nu mai reușeau să creeze starea de "fiesta" a Pieței Universității, "Jos Iliescu" suna tot mai ciudat pe măsură ce acesta colecționa șanse etc.

Cîteodată viața oferă simetrii semnificative. Cîteodată astfel de simetrii le pregătesc oamenii. Marcind evident o altă fază în viața Alianței, "Forumul Democratilor" (3-4 aprilie) a avut loc în acest "moment de imobilism politic, în această apă a morților" (caracterizarea unui vorbitor) în care ne zbatem azi. Crescînd, ca de obicei, în importanță în astfel de perioade, sindicatele anunță seisme sociale devastatoare în jurul datei, tot mai apropiate, de retragere a subvențiilor. ("Se încumetă sau nu opoziția să preia puterea dacă va cădea guvernul?" a aruncat sfidător, în atmosfera pașnică a Forumului, președintele cartelului Alfa, cel mai bun vorbitor dintre liderii sindicali. Un joc pe care însă Alianța l-a abandonat după decembrie 1990. Sindicatele au rămas să cocheteze cu partidele de opoziție, anunțînd greve generale cu căderi de guverne care nu se știe cum reușesc, de fiecare dată, să servească interesele de putere din jurul președinției.) Nu însă unei astfel de crize de moment a intenționat să se adreseze "Forumul Democratilor". El a țintit mai sus, răspunzînd numeroaselor intenții autoritariste care pun în discuție bazele statului democratic prin intermediul propunerilor legislative. Impresionant de multe și de structurate după doar trei ani (și aceia convulsionați) de existență, instituțiile societății civile

au fost convocate de Alianță pentru a sprijini cu argumente de specialitate activitatea parlamentară. "Rămîne în puterea noastră, chiar în actuala conjunctură politică, să punem bazele unei Românie democratice și civilizate" - au propus inițiatorii Forumului. Un optimism echilibrat, cu atât mai binevenit cu cît apare în astfel de momente înconjurate de haloul sfîrșitului de lume. În afară de forțele societății civile, pledoaria pentru o "blîndă revoluție legislativă și instituțională", care să reia genul de efort întreprins pentru modernizarea României acum un secol și ceva, a fost sprijinită și de democrații altor partide. S-a putut vedea din nou cît de mobil și eficient este FSN, că războiul AC-PAC s-a încheiat fără ca ziaristii să fi prins de veste (absența lui N. Manolescu la Forum nu spunea mai mult decît cea a lui Horia Rusu, în condițiile în care se vorbește deja despre o posibilă întîlnire AC - PAC înainte de ținerea congresului de la Timișoara). Cît despre absența invitațiilor de la FDSN, PDAR, PUNR, în frunte cu președintele Camerei, Adrian Năstase, ea a fost interpretată fie ca o dovadă că lecția disciplinei partidului unic este foarte bine memorată în anumite formațiuni, fie ca o probă că ele nu au totuși aripi reformatoare și conservatoare, așa cum a interpretat presa.

Ținută la începuturile ei sub tirul dezinformărilor televiziunii și al calomniilor ziarelor aservite Puterii, Alianța se obișnuise în schimb ca "presa noastră" să-i fie suportor necondiționat. O psihologie de premiant dispusă să vadă în orice bobîrnac un atac răuvoitor, o oarecare auto-suficiență au motivat și ele reaua comunicare pe care Alianța a avut-o cu presa (de bine, de rău imaginea societății noastre) în lunile fierbinți ale campaniei electorale. E încă prematur de măsurat dreptatea fiecăruia în acel interval cînd s-a alunecat, cu euforie amatoristică, spre pierderea alegerilor. Unele dintre reproșurile ce s-au făcut atunci Alianței (ducînd și la o pierdere de popularitate și de membri) a fost implicarea sa în jocul politic, dorința de a arbitra luptele pentru putere din interiorul Convenției, părăsind terenul civic pe care singură și-l delimitase la formarea partidului. În replică, Alianța a susținut că fără intervenția ei, Convenția, supusă unor puternice presiuni interne, s-ar fi spart înainte ca alegătorii să fi ajuns în fața urnelor. Controversa s-a reluat într-un mod mai puțin acut, dar tot fără argumente decisive dintr-o parte sau alta, și la cel de al doilea congres al Alianței. În

ANA BLANDIANA

M-am întors în țară pentru a participa la acest Forum și, deși această întoarcere precipitată a fost foarte greu de realizat dat fiind programul aglomerat din Germania, sînt bucuroasă că am făcut-o, pentru că cele două zile de dezbateri la care am participat mi-au dat - cum rareori mi s-a întîmplat în ultimul timp - sentimentul raționalității și solidității intelectuale, cel puțin ale părții noastre de baricadă. Dialogul ca principală armă împotriva minciunii și confuziei, care sînt armele celorlalți, s-a dovedit încă odată eficient și capabil să sugereze alternativ. Mă întorc pentru încă cîteva luni în Germania, mai optimistă, în orice caz, decît am sosit aici.

VICTOR BABIUC

Cred că Forumul e o inițiativă bună a Alianței Civice, care a adus în discuție o seamă de probleme de mare actualitate pentru țara românească, esențiale pentru înaintarea României spre democrație, spre economia de piață. Este un fapt pozitiv invitarea tuturor forțelor democratice din România - fie partide politice sau asociații neguvernamentale -, care și-au putut exprima punctele de vedere în toată libertatea. Consider de asemenea pozitivă prezența unor parlamentari și a ziaristilor, care se vor putea face ecoul discuțiilor.

EMIL CONSTANTINESCU

Consider că într-adevăr Forumul și-a atins scopul - prezentarea unor analize efectuate asupra problemelor principale ale unei societăți aflate în criză și a soluțiilor preconizate. Faptul că aceste analize realizate au fost supuse discuției partidelor parlamentare ale CDR, reprezentanților altor partide parlamentare care aderă, chiar și personal, la principiile democrației, a condus la crearea unui eveniment politic, care cred că va avea un efect benefic asupra societății românești.

GABRIEL ANDREESCU

Pentru noi, Forumul este o etapă în proiectul pe care l-am început. Unii dintre vorbitori au prins foarte bine acest lucru. E nevoie de legătură între societatea civilă și clasa politică, indispensabilă pentru promovarea democrației. Ne-am bucurat de participarea multor parlamentari de la PNTCD, în frunte cu dl. Coposu, PNL-CD - Adrian Dumitru Popescu Necuști, Nicolae Cerveni, FSN - Victor Babiuc, Adrian Severin, Caius Traian Dragomir, PAC - Stere Gulea, Nicolae Constantinescu, Mona Muscă, UDMR - Tokay György, Varga István, Verestoy Attila, reprezentanți ai societății civile - Ticu Dumitrescu (AFDPR), Marian Țața (Pro-Democrația). Forumul a demonstrat că în FDSN, PUNR, PDAR nu există oameni care să aibă curajul să se ralieze în mod concret ideii de modernizare a instituțiilor și împotriva național-extremismului. Ca urmare, la tatonarea inițială dinaintea Forumului nu am primit nici un răspuns, iar în dialogul cu Adrian Năstase ni s-a explicat greutatea de a fi prezent la întîlnire la care FDSN nu era invitat ca atare. Forumul a fost convingător în privința nevoii simțite de societatea civilă ca grupările politice și parlamentarii pe care i-a susținut să răspundă intereselor sale. Din acest punct de vedere s-a putut remarca o mai bună prezență a asociațiilor și organizațiilor civice în raport cu elita politică. Există o reținere a unora dintre actualii lideri politici ai opoziției de a "accepta presiunea Alianței". Deschiderea pe care noi am făcut-o a fost maximă, dar nu s-a răspuns totdeauna acestei deschideri.

A consemnat
OANA ARMEANU

Imagine din timpul desfășurării Forumului Democratilor

ACTUALA CONSTITUȚIE E INCOMPATIBILĂ CU UN STAT DE DREPT

Nu întâmplător prima temă a debaterilor din cadrul Forumului a fost analiza propunerilor de schimbări constituționale, tocmai pentru că un stat democratic nu poate exista fără o Constituție democratică. Opoziția consideră că actuala Constituție are grave lipsuri privind consfințirea unor drepturi fundamentale ale cetățenilor, cum este dreptul de proprietate. Fără garantarea lui nu poate exista un stat de drept. Democrație înseamnă primatul valorilor individuale asupra celor sociale, deci și al proprietății individuale asupra celei colective. Or, tocmai textele din Constituție care se referă la garantarea acestui drept sînt confuze și interpretabile.

O altă lacună a Constituției actuale este faptul că nu exprimă explicit separația puterilor în stat, din contră, conține norme ce demonstrează inexistența separației: Consiliul Superior al Magistraturii e format nu doar din judecători, care aparțin legislativului, ci și din procurori, care aparțin executivului, iar ministrul Justiției (apartine executivului) are dreptul de a prezida, deci de a influența, Consiliul Superior al Magistraturii, inclusiv numirea de judecători. Aceste exemple arată clar că puterea judecătorească nu e complet separată de cea executivă.

Viciile constituționale au făcut posibilă adoptarea unor legi cum este Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, care prevede că puterea judecătorească se exercită prin intermediul Ministerului public, care este o parte a executivului. Separația puterilor în stat nu este însă suficientă, puterile ar trebui să se limiteze reciproc, altfel am asista la existența unor dictaturi paralele.

Juriștii știu că orice text de lege e interpretabil și că nici o lege nu poate garanta un drept împotriva tancurilor, a forței brutale, a abuzurilor politice. Totuși, cu cât o lege e mai bine făcută, cu atât permite mai puține interpretări abuzive. Prin urmare, corectarea actualii legislații nu este suficientă; la fel de important este modul în care sînt interpretate și aplicate legile.

Cei prezenți au evidențiat și alte lipsuri ale actualii Constituții: tendința de a transforma România într-o republică prezidențială; faptul că forma de stat republicană este nerevizibilă; simpla enunțare a drepturilor omului nu este suficientă după 45 ani de dictatură comunistă, ci ar fi necesare texte care să asigure garanții și să facă imposibile orice încălcări etc.

Însăși legitimitatea noii Constituții a fost pusă sub semnul întrebării, din moment ce o mare parte a electoratului n-a participat la referendum, iar o altă parte a votat în necunoștință de cauză.

Propunerile privind remedierea acestor neajunsuri au fost diverse: unii s-au pronunțat pentru revizuirea actualii Constituții; alții au considerat că schimbările cosmetice sînt inutile, soluția fiind repunerea în drepturi a Constituției din 1923.

● E posibilă demilitarizarea Poliției și Procuraturii?

La ora actuală, România este singura țară din Europa în care Procuratura civilă e condusă de doi generali. Forțele democratice din România cer ca Poliția și Procuratura să fie demilitarizate; Ministerul de Interne să devină, dintr-un minister militar și represiv, un minister civil, care să treacă în componenta Administrației locale (așa cum a fost în perioada antebelică în România și cum este în țările democratice). Ministerul de Interne trebuie să aibă ca atribuții esențiale protecția și paza cetățeanului, nu să fie o sperietoare. Pericolul existenței unui Minister de Interne militarizat și a unei Procuraturi militarizate este plasaarea lor deasupra legii, pentru că, dacă principalul criteriu după care e organizată viața civilă e legea, în armată este ordinul superiorului. De aceea s-au și comis în timpul dictaturii numeroase abuzuri: pentru aceeași infracțiune, doi oameni erau pedepsiți diferit, pe baza unor probe contrafăcute au fost acuzați oameni nevinovați etc.

În discursul său, dl. Victor Babiuc a arătat că, în perioada în care a fost ministru de Interne, a încercat să demilitarizeze ministerul, lucru care nu a fost posibil din cauza rezistențelor întinpinate. Salariile ministerului însă nu s-au opus demilitarizării, cu condiția să-și păstreze aceleași drepturi privitoare la salarii, concedii de odihnă, asistență medicală etc.

Programul guvernului actual nu numai că nu-și propune demilitarizarea instituțiilor publice, a arătat dl. Babiuc, ci încearcă chiar o mai mare aservire a lor Puterii. Astfel, programul prevede ca direcția de informații și forțele de ordine (inclusiv cele de grăniceri) ale MI să treacă în subordinea Consiliului Suprem de Apărare a Țării, adică în subordinea președintelui, ceea ce, în opinia d-lui Babiuc, va duce la transformarea republicii semiprezidențială într-o republică presiden-

țialistă.

● Necesitatea autonomiei locale

Toți cei prezenți au fost de acord cu necesitatea unei reale autonomii locale. Pe de o parte, pentru că administrația locală cunoaște mult mai bine problemele locale decît pot fi cunoscute la nivel central, de aceea și soluțiile ar fi mai prompte și mai adecvate necesităților, pe de altă parte pentru că fiecare om devine mai interesat în rezolvarea unor dificultăți atunci cînd știe în mod precis ce se face cu banii pe care-i plătește și cînd poate trage la răspundere primarul pentru mersul prost al treburilor.

În momentul actual, taxele și impozitele plătite de populație alimentează bugetul național, din care localităților li se rambursează o cotă parte, stabilită la nivel central, indiferent de veniturile localității respective. Chiar dacă populația unei localități ar vrea să plătească sume suplimentare pentru rezolvarea unor probleme, acești bani nu pot fi folosiți de primărie, ci ajung tot la bugetul național, de unde nu se mai întorc. De aici și neîncrederea oamenilor în stat, perceput ca străin, un dușman, ceva situat deasupra, care îi înșală prin toate mijloacele posibile, prin urmare trebuie și el înșelat. Mai mult, repartizarea cotelor locale este discriminatorie - sînt net favorizate localitățile cu primari FDSN, PUNR, PRM și PSM.

Soluția propusă pentru remedierea acestei situații a fost aprobarea în Parlament a bugetelor locale și votarea (prin vot nominal deschis) unui pachet de legi care să asigure autonomia locală.

O opinie inedită, apreciată de cei prezenți, a fost cea a unui membru AC din Vatra Dornei, care a cerut și o autonomie locală politică, apreciind că la ora actuală toate partidele politice, inclusiv cele din opoziție, sînt organizate teritorial în filiale județene la fel ca și PCR. Acestor filiale li se impune prin circulare și faxuri o politică "de la centru". Cea mai elocventă dovadă este impunerea, cu ocazia alegerilor legislative, prin presiuni asupra Comitetelor județene, a unor candidați care acum, ajunși parlamentari, își fac de rușine alegătorii.

● PUNR - partid extremist?

În cadrul debaterilor pe tema național-extremismului s-au analizat cauzele care îl favorizează, situația lui particulară în România și pericolul intoleranței și al destrămării naționale la care poate duce.

Criza economică prin care trecem este un fenomen care întotdeauna și oriunde a favorizat resurecția totalitarismului și ascensiunea politică a extremelor. Extremismul există în toate țările, fie ele și dezvoltate: Franța, Germania etc. E firesc deci existența tendinței extremiste și în România, unde însă prezintă o diferență notabilă față de celelalte țări: în România, președintele și partidul de guvernământ pactizează cu extremiștii, pentru a-și

asigura puterea de decizie în administrație, justiție și legislație. La ora actuală, în România există două tendințe extremiste: extremismul de stînga (naționalist-comunismul) și extremismul de dreapta (naționalist-misticismul). Doctrina naționalist-comunismului derivă din ideologia comunistă; creație a lui Ceaușescu, pe atunci subterană, astăzi iese la suprafață, avînd aceeași promotori ca și în vremea dictaturii; incurajează xenofobia și antisemitismul, întreține un climat de teamă continuă în fața unei pretinse primejdii din afara țării; nu are o bază socială largă, are în schimb reprezentare parlamentară. Fără a fi considerat un pericol pe termen lung, poate îngreuna foarte mult mersul spre democrație.

Naționalist-misticismul are tradiție, a mai existat în România în perioada interbelică. Respinge orice ideologie politică și exaltă naționalismul din perspectivă ortodoxistă. Mobilul lui este purificarea etică a individului, pe care însă, cînd devine dogmă, o transformă în purificare etnică, socială, politică. Este agresiv și incurajează fanatismul. E periculos prin faptul că are o bază socială, mai ales în rîndul tinerilor.

Puterea politică actuală nu numai că a realizat un concubinaj cu partidele extremiste de tip național-comunist, dar incurajează față de extremismul, pe care-l folosește ca mijloc de diversivune, pentru a distra atenția opiniei publice interne și internaționale de la problemele mult mai grave ale țării. Nu întâmplător în această perioadă cînd în Parlament se discută bugetul au fost numiți doi prefeți români în județele Harghita și Covasna, cu populație majoritar maghiară. Filiala Cluj a AC a redactat un protest cu privire la numirea prefecților, în care se apreciază că această decizie demonstrează încă o dată că în preocupările Puterii nu este prioritar interesul țării, ci interesul autoconservării ei, chiar cu riscul de a tulbura pacea socială.

Vii discuții a stîrnit calificarea PUNR drept un partid extremist. O parte a celor prezenți a considerat că, din moment ce PUNR nu are o doctrină politică extremistă, o parte a membrilor săi sînt democrați și, mai ales, PUNR e un posibil aliat într-o viitoare schimbare a raportului de forțe în Parlament, e mai inteligent să nu i se atribuie calificativul de extremist. PUNR este un partid "recuperabil" de partea democrației, iar persoanele extremiste din fruntea lui pot fi îndepărtate. Acest punct de vedere a stîrnit însă numeroase proteste din partea celor care consideră că nu avem dreptul să abandonăm principiul de dragul unor oportunități de moment. Altfel timp cit PUNR e condus de Funar și Gavra, cu excesele lor, nu se poate vorbi despre acest partid decît ca despre un partid extremist. Pînă cînd democrații din PUNR nu-i vor elimina pe extremiști, nu avem dreptul "să spălăm bani murdari".

OANA ARMEANU

SEMINARUL PENTRU DEMOCRAȚIE

Joi 1 aprilie a avut loc la Grupul pentru Dialog Social o nouă reuniune a Seminarului pentru Democrație. Inițiat în 1990 și organizat în colaborare cu prestigioasa New School for Social Research din New-York, Seminarul de la București și-a propus să aducă în atenție teme fierbinți ale tranziției. Printre ultimele subiecte dezbătute au fost: tranziția și justiția socială, naționalism și statutul minorităților. Ultima reuniune a Seminarului și-a propus să schițeze un posibil răspuns la următoarea întrebare: este capitalismul "clasic" posibil în România? Pornind de la un text incitant al lui Sorin Vieru, publicat recent și în revista "22" (nr. 4/1993), discuțiile s-au referit la lipsa marelui capital în România, oportunitatea distincției dintre micul și marele capital, limitele conceptului de "socialism cu față umană", noțiunea de economie mixtă sau necesitatea unei minime morale care să stea la baza formării noii societăți capitaliste românești.

Următorul seminar va avea loc pe 29 aprilie a.c., de asemenea la GDS și va fi consacrat reformei prețurilor.

Majoritatea parlamentară a decis înghețarea burselor studenților

Luni, în plenul Parlamentului au fost dezbătute articolele 7 și 8 ale proiectului de buget. La articolul 7, referitor la bugetul învățămîntului, s-a aprobat un amendament care prevedea alocarea unei sume de 34 miliarde lei Ministerului Învățămîntului, sumă provenind de la bugetele locale. În schimb, a fost respins amendamentul d-lui Dinu Patriciu, care propunea sistarea unor investiții mari și de durată în sectorul amenajărilor hidrotehnice sau a unor investiții nerentabile, în minerit. "Prin această sistare", a explicat dl. Patriciu, "am putea crește bugetul învățămîntului la 423,5 miliarde lei, bugetul sănătății la 263 miliarde lei, în loc de 213 miliarde, și bugetul culturii la 21,5 miliarde lei în loc de 13 miliarde." La alineatul 4, Opoziția a propus un amendament care prevedea indexarea burselor studenților. Amendamentul a fost respins de coalița guvernamentală. Dl. Nicolae Constantinescu, secretar de stat la Ministerul Învățămîntului și Științei a argumentat propunerea de înghețare a burselor studenților prin faptul că acestea constituie 32,1 % din salariul mediu pe economie. Indexate, ele ar depăși ajutorul de șomaj (acordat unor oameni care au muncit o viață, s-a explicat) și chiar salariul minim. Dl. Liviu Maior a ținut să adauge că decizia a fost luată în urma constatării că numai 5 % din burse sînt de ajutor social, în timp ce 55 % sînt burse de merit. Prin acest alineat s-a urmărit, conform d-lui ministru, restabilirea echilibrului între bursele de merit și bursele de ajutor social. Articolul 7 a fost apoi votat în totalitate. La art. 8, la care este prevăzut bugetul pentru sănătate, suma alocată acestui sector este de 213 miliarde lei, deci 3,4 % din întregul buget. Dl. Baranyi Francisc, președintele Comisiei pentru Sănătate a Camerei Deputaților, a propus suplimentarea fondurilor cu 104 miliarde lei. Dl. Iulian Mincu, în schimb, a pledat în favoarea menținerii sumei prevăzute în proiectul de buget, susținînd că este chiar suficientă. (RALUCA STROE BRUMARIU)

Bugetul culturii este de 3 ori mai mic decît bugetul pentru handicapați

Luni, înaintea ședinței parlamentare de dezbateri pe articole a proiectului de buget, domnii Gabriel Tepelea, președintele Comisiei pentru cultură, artă și mass-media a Camerei Deputaților, Petre Sălcudeanu, membru al Comisiei și Al. Athanasiu, președintele Comisiei pentru muncă și protecție socială au convocat o conferință de presă pe tema bugetului alocat culturii. Astfel, pentru anul în curs, suma alocată culturii se ridică la 13 miliarde lei (un buget de trei ori mai mic decît cel prevăzut pentru handicapați, a precizat dl. Sălcudeanu). Comisiile de specialitate ale Parlamentului consideră că suma minimă pentru "supraviețuire" este de 18 miliarde lei. Au fost enumerate și urgențele din sectoarele bugetare ale culturii: monumentele istorice (peste 100 dintre ele necesită lucrări urgente de restaurare-conservare), Muzeul Național de Artă, Biblioteca Națională, Radio-Difuziunea, C.N.C., Rompres. În ceea ce privește Televiziunea, aceasta a solicitat o sumă de 14 miliarde lei și 1 milion de dolari pentru dotări. Comisia de specialitate a propus și unele soluții pentru suplimentarea fondurilor alocate culturii: redistri-

buirea alocațiilor între ministere, constituirea unui fond special pentru cultură, alocarea în viitoarea lege a sponsorizării a 5 procente pentru cultură, în loc de 1,5 % cum e prevăzut în proiect. Dl. Petre Sălcudeanu s-a pronunțat pentru instituirea unui control intern asupra modului cum sînt gestionate banii alocați culturii. În încheierea conferinței de presă, dl. Athanasiu, referindu-se la fondurile de asigurări sociale, a declarat că acestea nu pot fi folosite de Guvern pentru acoperirea deficitului bugetar, deoarece o astfel de operațiune ar însemna transformarea acestor contribuții în impozite. Referitor la această problemă, l-am întrebat pe dl. Florian Bercea, FSN, fost ministru al bugetului, dacă este legal ca Guvernul să împrumute bani din fondurile de asigurări sociale: "În buget nu e prevăzut clar de unde anume va fi acoperit deficitul. Urmează ca Guvernul să vină cu un proiect de lege prin care să fie autorizat să emită înscrisul obligațiunilor împrumut de stat pentru acoperirea deficitului. Asta înseamnă că pot fi avute în vedere și disponibilitățile care țin de sistemul asigurărilor sociale unde se constituie mai multe categorii de fonduri. Preocuparea ministerului care gestionează aceste fonduri - Ministerul Muncii - este aceea de a le valorifica cît mai bine în intervalul de timp de la constituirea lor pînă cînd se utilizează efectiv. Deci aceste împrumuturi sînt legale și se pot face cu condiția să se acorde o dobîndă".

RALUCA STROE BRUMARIU

Dialoguri cu reprezentanții unui

Interviu cu dl CĂLIN ANASTASIU, deputat PAC

Ce este
"liberalismul civic"?

După cum știm, au fost propuse trei moțiuni pentru congresul PAC. Există vreo legătură între succesul uneia dintre moțiuni și promovarea în conducere a oamenilor care o reprezintă?

Acesta a fost unul dintre subiectele în discuție; oamenii noștri și-au amintit ce s-a petrecut cu moțiunea Roman: scenariul moțiunii câștigătoare care aduce la conducere echipa respectivă. Noi am respins acest tip de alegere a conducerii. Dar nu e mai puțin adevărat că, într-un fel sau altul, orientarea dominantă se va reflecta în conducerea partidului.

V-am întrebat acest lucru pentru că diferențele dintre aceste moțiuni nu par foarte semnificative și, în orice caz, ele nu par decisive. Deci întrebarea este: sînt într-adevăr diferențele ideologice care comandă existența moțiunilor sau e vorba de o competiție între persoane care se pun sub garanția unei ideologii?

Absolut nu. Dorim să ieșim din congres cu o orientare doctrinară, o orientare politică, ideologică a PAC. Aceasta este o formulare pe care noi am repetat-o tocmai pentru a preveni temerile firești ale unor membri, mai ales de la baza partidului, că am putea deveni peste noapte partid liberal. Ceea ce, evident, nu dorim nici unii, nici alții și, mai ales, nu dorim cei din teritoriu. Dar în spectrul nostru politic trebuie să se știe că acest partid, care până acum nu are nici o doctrină, are măcar o orientare dominantă. Ceea ce nu înseamnă automat că se va schimba denumirea partidului - asta este o problemă care se va discuta și ea la congres. Dar trebuie să existe o etichetă a partidului, pentru că altminteri ț-o pun alții. Este nevoie de acest lucru, deoarece PAC este oarecum într-o situație particulară, prin faptul că s-a clădit pe ideologia difuză a civismului, a societății civile, pe de o parte, și, pe de altă parte, în jurul unor personalități. Dar în peisajul ideologic și doctrinar contemporan nu există nici o doctrină care să se numească Stelian Tănase sau Nicolae Manolescu sau Mihai Șora. Există câteva, trei-patru, direcții doctrinare ideologice clare, iar noi trebuie să ne poziționăm în acest peisaj politic.

Presupunând că opțiunea civic-liberală iese câștigătoare la viitorul congres, va fi o diferență cit de cit semnificativă între doctrina PAC și

cea a Partidului Liberal?

Eu nu știu care este doctrina Partidului Liberal. Ceea ce au produs ei sînt documentele privind statutul, organizarea, regulamentul ș.a.m.d., de altfel foarte interesante.

Mai simplu spus, aceste doctrine - liberalismul civic, pe de o parte, și liberalismul pur și simplu, pe de alta - sînt ele diferite?

Sintagma civic-liberal este, într-un fel, un pleonasm. Am optat pentru această formulă, care arată o continuitate între civism și liberalism, deși ea este implicită și nu ar mai trebui subliniată. Am făcut-o din considerente tactice.

Revenind la Partidul Liberal, pot să vă relatez discuțiile pe care le-am avut cu Dinu Patriciu după congresul lor. Ei pregăteau un document politic al partidului. El a venit la mine cu o listă privind temele și orientările majore ale acestui program. Temele principale ale programului sînt asemănătoare cu ale noastre. Nici nu au cum să nu fie, pentru că temele liberalismului sînt aceleași. Însă dacă este vorba de anumite deosebiri sau nuanțe între aceste două partide, sau între platforma noastră și a lor, atunci se poate discuta: care are mai mult neoliberalism, care platformă este mai apropiată de liberalismul clasic. După părerea mea - fără să fi văzut documentul, dar cunoscînd ideile celor din conducerea PL și comparîndu-le cu ale noastre -, platforma noastră este mai apropiată oarecum de ceea ce se numește neoliberalism. Ei sînt de un liberalism ceva mai radical, mai aproape de liberalismul clasic.

Electoratul PAC

Întrebarea este în ce măsură este necesar să ai două partide liberale, chiar și în varianta clasică și în varianta neo-, atunci cînd electoratul rămîne totuși unitar. PAC a fost și este în continuare perceput în general ca un partid al intelectualilor. Aveți sentimentul că ați reușit să extindeți aria de influență a partidului în cercuri ceva mai largi ale societății?

N-aș putea da un răspuns afirmativ, pentru că nu avem o evaluare exactă a electoratului sau simpatizanților partidului într-o hartă a categoriilor sociale. După alegeri nu prea s-au mai efectuat sondaje. Dar ceea ce pot spune este că

în ultimele luni am făcut cîteva eforturi în această direcție. A fost una dintre ideile pe care am încercat să le concretizăm într-un fel: definirea mai clară a propriului electorat și trimiterea unor mesaje, inițierea unor acțiuni către aceste ținte. Dacă aș încerca să schițez această hartă a electoratului PAC, aș spune următoarele: există o parte a intelectualității care ne simpatizează - practic, PAC este format în proporție de 80 % din intelectuali, ceea ce este și bine și

"supraviețui" acestei perioade de marasm economic - mă refer la categoriile superior calificate dintre muncitori și la anumite ramuri a căror șansă de supraviețuire este mai mare, într-un fel "aristocrația" clasei muncitoare. Evident, sînt și o serie de categorii de tineri - elevi, studenți - alături de noi. Spre aceste patru azimuturi se îndreaptă oferta politică a PAC și, în același timp, din aceste direcții așteptăm sprijin pentru politica noastră.

Foto: GINA MARIN

râu în același timp. Am dorit să ne apropiem de noile categorii de întreprinzători particulari, și în special de un anumit segment al lor - întreprinzătorii mici și mijlocii (pentru că "peștii cei mari" sînt deja prinși în "plasele" altor partide). Aici se produce un fenomen foarte interesant, de altfel similar altor țări în curs de dezvoltare sau aflate la periferia capitalismului. Oamenii de afaceri sînt foarte dependenți de sistemul politic, și în ultimă instanță de stat și de cei care controlează administrația, ceea ce este o formă de economie de piață cu foarte multe efecte perverse. Deci a miza aprioric pe această categorie de oameni de afaceri este o greșală, pentru că, obiectiv, o parte dintre ei nu sînt lîngă noi, au interese legate de alte structuri și au avantaje din zonele respective. Deci noi ar trebui să decupăm în această zonă, a noii clase economice în formare, pe cea pe care am putea-o reprezenta. După părerea mea, cred că putem prelua și susține interesele unor categorii care vor

A fost sau nu justificată depunerea moțiunii de cenzură?

Spuneți-mi cîte ceva despre raporturile dintre PAC și Convenție. Mai ales legat de moțiunea de cenzură. Uneori se spune că raporturile sînt proaste, au circulat chiar și niște relatări - nu știu cit de corecte - că ar exista, în urma unui studiu efectuat de PAC, ideea că ieșind din Convenție, PAC ar fi în avantaj.

Nu se pune problema ieșirii din Convenție. Problema este a funcționării PAC în Convenție, deci de a construi partidului o identitate rămînd în această coalitie electorală și politică. În al doilea rînd, problema este cea a funcționării optimizate a Convenției însăși. De altfel, în această perioadă chiar acest lucru se face: se elaborează niște regulamente, protocoale de funcționare a Convenției, prin negocieri în

NICOLAE MANOLESCU

D-le Nicolae Manolescu, ce conține scrisoarea de neîncredere care v-a fost adresată?

Niște acuzații ridicole: că refuz să-mi dau telefonul personal membrilor conducerii, drept care imaginea partidului s-a degradat în opinia publică; că mă folosesc de rețele paralele în conducerea parti-

dului, dar cînd am cerut nume, bineînțeles că nimeni n-a putut să-mi dea vreunul.

Cum s-a desfășurat ședința Comitetului Național (de luni 29 martie), în care s-a discutat această scrisoare?

Lung. Obositor.

Ce voiau semnatarii scrisorii?

Dacă aș ști, aș fi fericit.

Dar care era scopul scrisorii?

Pot să spun o impresie. Și anume, acest partid a plecat de la un grup de inițiativă, care multă vreme a rămas un grup. În momentul de față, partidul avînd filiale pretutindeni, existînd parlamentari, un comitet național de peste 45 de persoane, impresia mea este că unii dintre inițiatorii partidului și dintre oamenii care au fost de la început împreună continuă să aibă nostalgia zilelor în care partidul se putea conduce de către doi-trei oameni. În ciuda promisiunilor de statut democratic, descentralizat ș.a.m.d., nostalgia asta mi se pare incontestabilă. În consecință, mi-au cerut să fac

politica partidului împreună cu unii și numai cu unii dintre ei. Și, cînd eu am refuzat spunînd că nu tratez cu nimeni în mod privilegiat, că înțeleg să conduc prin Comitetul Național, au încercat să mă marginalizeze și chiar să mă pună la zid. Comitetul Național nu a apreciat, probabil, această politică. Drept urmare, Stelian Tănase și alții au demisionat.

Există ideea că ar fi vorba despre un scenariu de dezmembrare a partidului înainte de congres.

Nu cred că partidul se va dezmembra. Iar dacă se va dezmembra înseamnă că este atît de slab încît nici nu ar fi meritat să existe.

Există și varianta că se va face o aripă, un AT al PAC.

Am unele îndoieli că, după declarațiile cu ocazia moțiunii de cenzură și după confuzia de atunci, doritorii de a produce scîndări în PAC au mari șanse de a-și alcătui propriul partid, fie el și mai tînăr.

Înainte de congres, care este situația moțiunilor?

Deocamdată se configurează o luptă destul de strînsă, mai strînsă decît credeam; nu știu dacă vreuna dintre ele va fi chiar o moțiune majoritară, adică dacă va avea mai mult de jumătate din sufragii, în orice caz nu mai mult de cincizeci-cincizeci și ceva la sută. Prin urmare, un om din doi din partid va fi pentru una din moțiuni, iar alții pentru celelalte două. Dar e prematur să vorbim. Nu am încă situația completă și nici număratoarea nu se poate face pînă nu știm cum s-a votat în toate filialele, pentru că nu pretutindeni s-a votat în plen, în unele locuri s-a votat proporțional cu delegații.

Cu prilejul acestei "scrisori de neîncredere", din nou ați fost acuzat pentru legăturile cu Mihnea Berindei, socialismul francez etc.

E o prostie această acuzație care e mereu repusă pe tapet, nu știu de cîte cine și din ce interese. Văzînd acum lista guvernului francez, mi-am dat seama că eu cunosc personal 9 din cei 29 de miniștri, iar eu doi dintre ei sînt chiar în relații de prietenie. Toată lumea știe acum

partide. Sperăm că și Convenția va avea structuri și pe rap în același timp, și narea partidelor identități proprii.

În ce privește cenzură, ea a fost Convenției: de cîte și de cîte Partid știut că au exist această moțiune n PAC - care, s-a halcă" din Opoziți PNTCD, PSDR. Rezerve care au ultimul moment. mente pro și con eficiența moțiunii, pentru întreprinde caz, dacă s-a dec moțiuni - toată inclusiv PAC.

Acum, după "război", crede mați sau infirm rezerve?

Pot prezenta analiză, nu cea Deci nu este ve oficială. Cred că fost mai mult un acțiune de subs exemplu: în cui bugetul. Bugett încercare al oric probleme foarte n acest subiect. Sîri critici din toate p interiorul partidul cit și de la aliați că există comis reunite care au re de buget. Mom bugetului, după fost mult mai p acțiune substanțiată "frontal" la formule de guver rezerva existenței soluții alternative raționamentul - moment dat în c conform căruia. întărită după ac cenzură. Cum să ai pierdut? Pierde

că guvernul francez es de dreapta. Ei bine, au prin Mihnea Berind ceptie.

Ce se va întimpla si fi demisi?

Declarații de presi declarații, declarații. C în ședințele noastre, presă, unii dintre hemoragia s-a oprit.

Se poate numi într-adevăr?

Patru oameni în C cutiv înseamnă o hemo

Ce se întimplă în fi Deocamdată, bănu stare de perplexitate și

Deci nu aveți nici un

E prea devreme.

Într-unul din edito Cristoiu explică situ prin aceea că sînteți a

Atunci, ar trebui să partidele din Româ compuse din artiști ma pentru că noi venim u în privința seismelor.

partid atins de discordie – PAC

cenzură are două efecte imediate: întărirea guvernului și slăbirea Opoziției. Cred deci că nu s-a obținut prea mare lucru.

Morală și politică

Într-un interviu luat dlui Emil Constantinescu, domnia sa spunea că și-a bazat campania electorală și are de gând ca în continuare să-și bazeze acțiunea politică pe principii morale. Înțelegem că nu trebuie cedat unor oportunități de moment, că nu trebuie făcute promisiuni electorale, chiar știind că acesta, dacă nu îi promiți, nici nu te va vota. Vreau să vă întreb cum vedeți o astfel de afirmație. Toțul a pornit, de fapt, de la o scrisoare a unui cititor al revistei noastre, care ne spunea, printre altele, că Opoziția a pierdut și pentru că "nu a promis". Vedem, de asemenea, cum cam în toate țările occidentale partidele care vin la putere fac promisiuni în campania electorală, și de foarte multe ori aceste promisiuni au conținut extrem de diferit față de ceea ce se realizează după aceea. Deci nu ar trebui ca Opoziția să fie mai "darnică" în oferte?

Ați introdus o temă de discuție extrem de vastă: morală și politică.

Pentru a limita puțin amplitudinea discuției, problema ar fi: nefăcând oferte, acum sau într-un viitor previzibil, riscul este ca lucrurile să meargă cum merg, FDSN și aliații săi să ocupe poziții în administrația centrală și locală, unde produc un rău substanțial, care poate fi simțit. Nu este preferabil să cedăm puțin din virtutea morală în favoarea câștigării unor avantaje și a unui bine limitat, și fie și medioer, dar perceptibil?

Cunoașteți bine dezbaterile care a existat printre intelectualii și disidenții est-europeni în legătură cu această problemă: disprețul și respingerea politicilor de către intelectualii est-europeni (era vorba de vechea paradigmă a politicii) și pledoaria pentru o anti-politică sau o non-politică, care de altfel nu avea în centru decât o idee morală și o fibră morală, care străbatea tot acest discurs. De la Havel la Konrad, această idee străbatea ca un fir roșu. Acești oameni s-au trezit peste noapte la putere în Europa Centrală și au trăit încă o vreme cu iluzia acestui tip de politică. După o perioadă și-au dat seama că a fost o iluzie. PAC, făcând parte oarecum din aceeași familie spirituală cu disidenții est-europeni, a preluat într-un fel această idee și această ideologie. Aș putea da un

exemplu foarte precis și care, într-un fel sau altul, a sancționat politica noastră: rezultatul nesatisfăcător obținut în negocierile pentru listele din cadrul Convenției. Acesta ar fi eșecul unui anumit idealism al nostru, al unei anumite inabilități de a face politică chiar în cadrul unei alianțe cum este alianța noastră.

Revenind la întrebarea concretă, evident că trebuie promis, pentru că așa este jocul politic în toate țările.

Nu e evident. Tocmai de asta am pornit de la afirmațiile președintelui Convenției Democratice.

Lucrurile ar trebui puțin nuanțate, pentru că altfel poziția mea ar putea fi vulnerabilă.

La un moment dat, dl Emil Constantinescu spunea: "Dacă facem ca «ei», atunci la ce bun să mai

sustinem, noi, că trebuie să introducem cât mai multă morală în politică. Nu înseamnă că intrând în viața politică trebuie să renunți absolut la principiile morale sau, dând importanța convenită acestei dimensiuni, devii automat prost politician sau ești eliminat din viața politică. Oricum, în viața politică este evident că trebuie să existe și o doză importantă de morală. Deci sint, într-un fel, de acord cu ce a spus dl Constantinescu. Aș vrea să mai adaug că a face promisiuni neacoperite nu înseamnă neapărat a câștiga voturi. Nu cred că, de pildă, FDSN a câștigat voturile lui datorită promisiunilor făcute. Mecanismul acestui vot a fost cu totul altul. Iar succesul acestui partid are alte explicații. Voi da un exemplu. De pildă, poziția lui Stoloiu în perioada guvernării sale.

oamenii simpli, de asemenea, chestiunea apare prea puțin relevantă. Ei pot spune: "Ce ne pasă nouă de adevăr? Nouă ne pasă de salarii, de prețuri, de șomaj". Se constată un efect contraproductiv al acestui tip de limbaj. Nu credeți că Opoziția ar trebui, în mod decisiv și mai clar, să renunțe la el, concentrându-se mult mai mult pe lucruri realizabile, într-un termen mai scurt. De ce să facem "procesul comunismului" și de ce să nu facem "procesul zahărului" sau "al grîului"?

Aveți dreptate. Dar eu nu aș zice că acest tip de propagandă a fost contraproductiv. Aș spune că a avut o productivitate limitată. Evident că aceste teme – adevărul, procesul comunismului, morală și toate celelalte – au găsit rezonanță într-o anumită parte a populației și au format un electorat, care este electoratul Convenției. Deci pentru acest electorat, pe care Convenția și l-a câștigat până acum, aceste teme au fost importante. Dar acest electorat este limitat. Evident, dacă vrei să depășești audiența acestui electorat limitat, trebuie să-ți adrezezi temele de propagandă, ideile politice, strategiile și la alte așteptări ale oamenilor, cum sint cele de care ați amintit. Este clar că dacă se va merge în continuare cu acest tip de discurs va fi un eșec.

Morală și politicieni

Mai este ceva. Dacă Opoziția ar fi alcătuită din sfinți, încă lucrurile ar merge. Din păcate – dar lucru natural, de altfel –, ea nu este alcătuită din sfinți. Și atunci, gafele – chiar de ordin moral – ale unora dintre reprezentanții ei le sint cu atât mai imputabile cu cât discursul lor a fost mai nobil. În legătură cu asta aș vrea să pun o întrebare care frământă pe mulți dintre simpatizanții PAC: ce se întâmplă cu Stelian Tănase? Noi îl știm bine, eu personal îl prețuiesc mult pentru calitățile lui de teoretician și chiar de om activ și plin de energie, dar tot din experiența de la GDS știm că el nu e un ins comod și că produce, chiar fără să-și dea seama, multe tulburări în sinul unei organizații. Or, dacă PAC ar fi un partid ca toate celelalte, poate că lucrurile nu ar fi foarte importante. Nu cred că Stelian Tănase este mai rău decât colegii din partidele din stînga Parlamentului, dar chiar decât mulți colegi din partea Opoziției. Dar atunci cînd vîi cu ideea de moralitate, fie ea și limitată și rezonabilă, dar pe de altă parte lași să transpară o serie de conflicte meschine, cînd se

(Continuare în pag. 10)

Foto: GINA MARIN

existăm?"

Dacă punem lucrurile tranșant în ecuație – morală și politică –, evident că – așa cum se face politică în democrațiile occidentale în ultima sută de ani – ea este foarte puțin morală. Așa funcționează sistemele democratice existente, care, pînă una-alta, sint singurele modele pe care le avem la dispoziție. Evident că acest mod de funcționare – care, ca și democrația, este probabil cel mai mic rău posibil – nemulțumește și a nemulțumit o serie de analiști, de grupuri sociale. Problema moralei și a politicii este nu dacă ele sint incompatibile sau dacă pot fi confundate. Problema este cîtă morală poți introduce în politică. Există anumite curcuri, anumite tipuri de partide, anumite grupuri sociale care au filosofia de "a moraliza" puțin politică. PAC, prin genealogia lui, prin tipul său de electorat, prin tipul de politicieni pe care i-a adus în viața politică, este una din "locomotivele" care pot face asemenea presiuni,

Contrar primului-ministru dinaintea lui, el a spus lucrurilor pe nume, cît mai des, în toate ocaziile. În momentul respectiv s-a văzut că acest tip de realism și de pragmatism a fost eficient și sub aspectul imaginii pe care a avut-o – și este cunoscută cota sa de popularitate la vremea respectivă. De altminteri, a face promisiuni în situația în care sintem noi mi se pare de-a dreptul irresponsabil. Acest lucru poate duce la o explozie socială în momentul în care aceste așteptări psihologice create în rîndurile populației se dovedesc nerealizate.

Eu mă refeream la tipul de propagandă pe care l-a făcut Opoziția de trei ani încoace, bazat pe niște teme morale fundamentale: adevărul, procesul comunismului. Dl Emil Constantinescu, de pildă, a dorit să-și incheie interviul cu "problema adevărului". Pentru intelectualii, formula sună puțin naiv. Adevărul este căutat de filosofie de mii de ani fără a fi găsit. Pentru

te un guvern n ajuns la ei. Fără ex-

cum? Vor mai

i. Declarații, cea ce făceau fac acum în ei. Cred că

o hemoragie

olegiul axe-ragie.

iale?

esc că este o de așteptare.

fel de reacții.

rialele sale, dl. ația din PAC rști.

cred că toate nia au fost i mari ca noi, ltimii la rînd

VASILE POPOVICI

membru în
Comitetul
Național PAC,
deputat de
Timiș

Nu agreez ideea de scenariu. Nu pot însă să nu observ că există două planuri ale unui grupuscule din PAC. Un plan se pare că a eșuat: cel de a impune în partid ideea de fracțiune. Această idee era reflectată într-un proiect de statut, pe care Stelian Tănase l-a trimis în filiale fără acordul Comitetului Național. Fracțiune,

potrivit dicționarului, înseamnă grup minoritar aflat în opoziție cu grupul majoritar. Tot în acel proiect de statut se prevedea ideea împărțirii sediilor, echipamentelor și fondurilor partidului între aceste fracțiuni și grupul majoritar din partid. Fiindcă aceste idei extrem de periculoase, de sciziune a partidului prin statut, se pare că nu vor reuși, cred că s-a pus în aplicare cealaltă variantă: cea de compromitere a partidului prin chiar aceste demisii. Eu pot întreba, de pildă, dl. Emil Tocaci – care a fost primit în cinci minute membru de partid, membru în Comitetul Național, membru în Comitetul Executiv – impus de dl. Alexandru Popovici în lipsa d-lui Manolescu –, dl. Tocaci care a ajuns membru în Parlament prin efortul membrilor PAC, fără ca dumnealui să fie măcar o dată în vreo filială și fără a face vreun efort, care vorbește în Parlament cît dorește – și dorește foarte mult să vorbească –, care a monopolizat conferințe de presă, aș întreba deci, ce nemulțumiri are

dumnealui față de PAC? Cînd, vreedată, dl. Tocaci a fost oprit din lungile dumnealui discursuri și luări de poziție? Și acum, dl. Tocaci își prezintă demisia. Mărturisesc că am mari dificultăți de înțelegere a poziției domniei sale.

În ce fel s-ar argumenta "scrisoarea de neîncredere"?

Greu îmi este să înțeleg.

Ce se va întâmpla cu grupul parlamentar PAC?

Contez foarte mult pe rațiunea fiecărui.

În ce stadiu mai este acum "războiul" AC-PAC? Dacă mai este un război.

Nu cred că mai este un război prin plecarea d-lui Stelian Tănase. După cîte știu, a avut loc un contact foarte bun între dl. Gabriel Andreescu – președintele AC – și dl. Manolescu – președintele PAC. Am convingerea că lucrurile se vor remedia foarte bine în ce privește relațiile cu AC.

Există ideea unificării PAC cu alte partide? Există chiar niște variante: unificarea cu AC, unificarea cu FSN și cu PL.

Este o chestiune pe care cu siguranță o va decide congresul. Știu că există o foarte puternică tendință ca PAC să rămînă un partid independent. M-aș bucura însă să existe o apropiere foarte puternică cu Alianța Civică. Mi se pare că ar fi o revenire la identitatea PAC. Dar nu exclud nici varianta ca, în măsura în care se adoptă una sau alta dintre motiuni, în viitor să existe apropieri față de curentele care vor fi majoritare în PAC potrivit motiunii. Dacă se va adopta o motiune liberală, este firesc să ne apropiem de partidele liberale. Dacă se va adopta o motiune creștin-democrată, este firesc să întrevădem o apropiere de PNTCD.

Ce semnale aveți de la Timișoara?

La Timișoara lucrurile sint cît se poate limpezi. Tulburii sint, din păcate, aici. Timișoara a mers întotdeauna pe criterii morale, chiar dacă unora din grupusculele despre care vă pomeneam le par desuete și cam inflexibile.

A consemnat
RODICA PALADE

(Urmare din pag. 9)

aude - un exemplu - că Vasile Popovici îl acuză pe Stelian Tănase că este "omul lui Iliescu" - aceste lucruri nedumeresc lumea și creează sentimentul unei degradingolade.

Eu nu sînt foarte satisfăcut de cum ați introdus în discuție tema Stelian Tănase în acest context al colocviului nostru despre morală. Ce a spus presa că a spus Vasile Popovici despre Stelian Tănase, asta e treaba lui Popovici. De altfel, este o afirmație aberantă și nimeni nu crede în ea, poate nici Vasile Popovici.

Nici eu nu cred așa ceva, dar totuși ce se întâmplă?

Datați-mi voie să pledez în cazul lui Stelian Tănase. Pedigree-ul lui în legătură cu pozițiile lui politice și chiar ce a scris împotriva lui Iliescu pînă acum îl cauționează. În al doilea rînd, cred că dacă vreți să aflați ce se întâmplă cu Stelian Tănase, cel mai bine ar fi să discutați chiar cu el.

Comisia pentru Cultură și Mass-media și problemele sale

Dvs. faceți parte din Comisia pentru Cultură și Mass-media a Camerei Deputaților, condusă de dl Tepelea. Spuneți-mi ceva despre activitatea acestei comisii.

Noi am încercat să punem în funcțiune această comisie și se pare că va avea mult de lucru în actuala legislație. Practic, la ora actuală sîntem în fața a trei mari subiecte de discuție. Primul a fost activitatea CNA de acordare a licențelor. Am invitat la un moment dat conducerea CNA pentru niște discuții în comisie, pentru că au existat nemulțumiri și s-a scris mult în presă despre modul "defectuos" în care s-au atribuit licențele. "Defectuos" e un eufemism. Întîmplarea a făcut ca eu să am contacte cu diverse posturi de radio și de televiziune locale, care ne-au furnizat un întreg dosar, și am sugerat comisiei să atacăm această problemă. Toată lumea a răspuns pozitiv. Deci am stat de vorbă cu cei de la CNA, le-am prezentat probele noastre, "capetele de acuzare" sau reproșurile față de ce se întîmpla. Am cerut un raport în Parlament din partea conducerii CNA. Președintele CNA a venit, a prezentat acest raport, noi l-am considerat nesatisfăcător și am propus, din partea Opoziției, constituirea unei comisii de anchetă în această problemă, ceea ce nu a trecut la votul în plen.

Dar la comisie ați avut de partea d-voastră și deputați din partea partidului de guvernămînt.

Evident, în comisie toți au fost de acord să luăm în discuție activitatea CNA în domeniul acordării de licențe. Dar majoritatea parlamentară nu a acceptat soluția mai radicală a instituirii unei comisii de anchetă și a pătunderii mai adînc în dedesubturile acestei activități.

A doua problemă este legea sponsorizării, care este acum în discuție. Întîmplarea a făcut, din nou, să fiu în contact cu cei care au elaborat acest proiect de lege, respectiv echipa de juristi de la Universitate, de la Facultatea de Drept. Este un proiect de lege făcut în timpul guvernării Stolojan. I-am invitat pe acești juristi în comisie. Ei au oferit o mulțime de detalii și informații, ceea ce ne-a ușurat evident munca. După ce a trecut prin avizele celorlalte ministere, la Finanțe proiectul a fost amputat. Noi sperăm să-l refacem într-o formă mult mai operațională, pentru că altminteri Legea sponsorizării nu ar avea nici un efect.

A treia chestiune în discuție este Legea funcționării societăților de radio și de televiziune.

În esență, cine îl va numi pe președintele Radioteleviziunii?

Proiectul venit de la Guvern prevede plasarea celor două societăți - Televi-

ziunea și Radioul - sub controlul Parlamentului. Numirea Consiliului de administrație se face de către cele două comisii de specialitate ale celor două Camere.

Bănuiesc că președintele va fi ales de către majoritatea parlamentară. Dar putem spera că în Consiliul de administrație vor intra și cîțiva reprezentanți ai Opoziției?

Eu cred că da. Dar aș vrea să spun că în unele dintre comisii nu există această polarizare, pe care oricine o poate observa în plen. Lucrurile sînt mai colocviale, ca să spun așa. Există o comunicare, se mai pot schimba și accepta argumente între o parte și cealaltă. Procesul de negociere este mai vizibil.

Responsabilitatea deputatului față de alegători

Cum ți-ai legătura cu electoratul dvs. din județul Vrancea? Aveți un birou, vin oameni cu probleme, cum le răspundeți. Mă preocupă mult acest lucru, deoarece cred că foarte mulți oameni încă nu sînt conștienți de faptul că au un deputat sau un senator care trebuie să-i reprezinte pe ei și nu să-și reprezinte propria lui persoană și nici chiar partidul.

După vechiul regulament al Parlamentului, cei care au asigurat un birou permanent în circumscripție sînt numai senatorii. Deputații nu au avut pînă acum așa ceva. Noul regulament prevede însă crearea unor birouri parlamentare în cadrul circumscripțiilor și pentru deputați. În Vrancea, eu am luat-o puțin înainte. Acolo s-a înființat un birou parlamentar, unde lucrează deputații

- sînt șase deputați de Vrancea, doi din partea Convenției și patru din partea FDSN. Prefectura a pus la dispoziție o asemenea încăpere - care, din păcate, este foarte mică și nu pot lucra toți deputații acolo. În mod normal, parlamentarii sînt obligați să fie în circumscripție în fiecare vineri și să lucreze pe plan local. Eu nu am reușit să merg în fiecare vineri în ultimele luni, din cauza activităților pe linie de partid. Dar am fost din două în două săptămîni. Am lucrat în biroul senatorial - unul dintre cei trei senatori este al Convenției, reprezentant al PNȚCD. Celălalt deputat al Opoziției este din FSN, dl Severin, dar domnia sa nu a prea venit acolo. Activitatea de acolo nu constă numai în a primi alegătorul "cu jalba în băt". Sînt o mulțime de lucruri de rezolvat, mai ales avînd în vedere că lucrez în Comisia de Cultură. De pildă, există în Focșani un teatru superb, care este o replică în mic a Teatrului din Iași, și care este în reconstrucție de vreo 15 ani, de la cutremurul din '77. Este nevoie de bani și ne-am concertat cu cei de la Prefectură, de la Inspectoratul pentru Cultură ș.a.m.d., pentru a-i găsi, cît și pentru a înființa o fundație care să doneze fonduri. Deci sînt tot felul de activități punctuale, care nu înseamnă neapărat a sta în birou și a primi plîngerile țărănilor în legătură cu pămîntul, deși asta este problema capitală pretutindeni.

Important era să știm că activați și în circumscripție, nu numai în partid, și că legătura dvs. cu electoratul se menține.

Interviu realizat de ANDREI CORNEA

P.S. Prezentul interviu a fost luat cu cîteva zile înainte de demisia dlui Călin Anastasiu, cît și a altor lideri PAC (Stelian Tănase, Dan Grigore și Emil Tocaci), din funcțiile de conducere din partid. În plus, dl Călin Anastasiu a anunțat că își va da demisia și din Parlament. L-am rugat să comenteze, din perspectiva proprie, aceste ultime desfășurări. Mi-a răspuns scurt: "no comment".

Schimbări în administrație sau diversiune naționalistă?

Interviu cu dl MARKÓ BÉLA, președintele UDMR

Considerați că numirea celor doi prefecti români în județele Covasna și Harghita este un joc politic? Are vreo legătură cu votarea bugetului? Cu motiunea de cenzură?

Cred că au existat cîteva argumente politice pentru a se face această numire chiar acum. În primul rînd, este adevărat că numirile pentru cele două județe sînt aproape ultimele din acest șir de schimbări de prefecti, dar, așa cum s-a amînat numirea, ea ar mai fi putut fi amînată în continuare, cu toate că întregul județ era în provizorat, avînd cîte două persoane în fruntea prefecturilor. Mai ales că Guvernul cunoștea foarte bine tensiunile generate anul trecut, atunci cînd s-a intenționat schimbarea prefectilor maghiari. În declarațiile venite din partea FDSN sau din cea a purtătorului de cuvînt al președinției s-au făcut referiri la apartenența UDMR la opoziția din Parlament, la faptul că UDMR a votat motiunea de cenzură. Deci se pare că prin acest gest a fost plătită o poliță. Probabil că în cadrul votării motiunii de cenzură - spun probabil pentru că nu am, bineînțeles, nici o dovadă - s-au făcut noi înțelegeri cu cele trei partide aliate (PUNR, PSM, PRM) și, eventual, s-ar putea ca din această înțelegere să facă parte și numirea celor doi prefecti. Bineînțeles că am mai putea face niște speculații. La ultima conferință de presă, de joi 1 aprilie, am făcut trimitere la o eventuală criză socială care urmează în lunile următoare prin retragerea subvenției. În asemenea situații, un mijloc destul de eficient s-a dovedit a fi o diversiune, menită să creeze o tensiune interetnică. În același timp, nu înțeleg de ce Guvernul a făcut acest lucru, după ce am trecut printr-o perioadă cînd s-au făcut declarații în legătură cu intenția de a rezolva problemele minorității maghiare, cînd se știe foarte bine că sîntem într-o perioadă de "finish" în legătură cu aderarea la Consiliul Europei.

Și eu consider că instalarea noilor prefecti are ceva de-a face cu o diversiune etnică și, în același timp, poate că este un preț plătit aliaților. Reacionînd, UDMR a dat o declarație în care a folosit termenul, deja foarte incomod, de "purificare etnică", la fel cum l-a folosit și episcopul Tökés, în nu mai puțin faimoasa sa declarație. A fost conștient UDMR că un astfel de termen (chiar cu circumstanțierile respective) poate crea o situație încă și mai dificilă? De ce nu s-a referit UDMR, să spunem, la o "discriminare etnică", formulă, cred, mai potrivită cu ceea ce de fapt se întîmplă în prefectură? Pe scurt, nu e aici vorba de o mică acțiune propagandistică din partea UDMR?

Noi, UDMR, am fost foarte mult acuzați pentru folosirea acestui termen, pe care și dl. episcop László Tökés l-a folosit, fiindcă imediat s-a făcut o analogie cu situația din Iugoslavia. Cred că a fost cazul să facem într-adevăr o circumscriere a acestui termen care, fiind folosit în legătură cu Iugoslavia, are o încărcătură foarte gravă. Dar această noțiune, chiar și în uzanța internațională poartă și alte conținuturi. De ce nu s-a folosit noțiunea de "discriminare etnică" și de ce s-a folosit cea de "purificare etnică" la Prefectură, dar și în alte instituții unde, la fel, au avut loc astfel de procese? De fapt, eu cred că dacă facem abstracție de la analogia cu Iugoslavia, termenul exprimă destul de precis ceea ce se întîmplă. Atunci cînd sînt schimbate persoane aflate în conducerea diferitelor instituții - acest lucru se întîmplă și în școli, în justiție, în administrația locală -, după părerea mea, din păcate, este aceeași tendință de dinainte de '89, de a elimina persoanele de naționalitate maghiară din funcțiile de conducere ale diverselor instituții. Se întîmplă nu numai un act de discriminare, dar există și o intenție de a schimba componența etnică din conducerea instituțiilor și, bineînțeles, această intenție are legătură cu un proces care ține de mai multe decenii.

Aici aș avea de făcut două observații. Mai întîi, am o reticență față de utilizarea unor termeni care pot da naștere la confuzii. Știți foarte bine cum, după revoluție, s-a făcut abuz de noțiunea de

genocid. S-a vorbit despre genocid pentru a se constata că, de fapt, este vorba de cîteva sute de persoane care au murit în timpul Revoluției și că nu se putea vorbi de genocid. Sigur că imediat te duceai cu gîndul la genocidul evreilor sau genocidul armenilor în timpul diverselor războaie. Cam așa vîd eu și problema purificării etnice. Fapt e că acest termen este folosit acum într-un context teribil, care este contextul iugoslav, și că pentru orice om care îl aude - cu atît mai mult cu cît de obicei lucrurile acestea se aud sau se citeșc prin intermediul unei presei care nu e întotdeauna atentă la nuanțe - riscurile unor neînțelegeri sînt foarte mari. Mi se pare că poate UDMR ar fi trebuit să țină seama de această posibilitate de neînțelegeri.

Însă aș vrea să vă mai întreb un lucru, cum vedeți aspectul următor. Întreaga opoziție s-a plîns, în ultimele luni, de modificarea administrației locale - nu mai vorbesc de cea centrală -, a ministerelor, a unor instituții depinzînd de stat, în care reprezentanții partidului la putere și aliații săi au intrat; în unele locuri s-au făcut chiar "purificări", dacă pot spune așa, ale întregii structuri, ale întregului aparat, fiind scoși oamenii nu pe bază de competențe, ci pur și simplu pe bază de apartenență la aceste partide. Prin urmare, nu se poate spune că are loc și o purificare de ordin politic?

Este adevărat. De fapt, s-a sesizat acest lucru și de către presă și de către Opoziție, dar nu cu vehemența necesară. De cînd e instalat Guvernul a avut o activitate foarte eficientă. În timp ce noi am reproșat Guvernului că stă, el a făcut schimbări esențiale, chiar și la nivele foarte joase. Am auzit că și la nivelul școlilor s-au schimbat directorii pe criteriul apartenenței la partidul de guvernămînt, ceea ce cred că este aproape fără precedent, după ce, în decembrie și ianuarie '89 nu s-a făcut o astfel de "purificare". Iată că acum, cînd totuși ici-colo s-a schimbat ceva în instituții, sîntem martori ai unui proces de restaurare (nu am încotro, trebuie să folosesc acest cuvînt din moment ce este vorba de o forță de stînga).

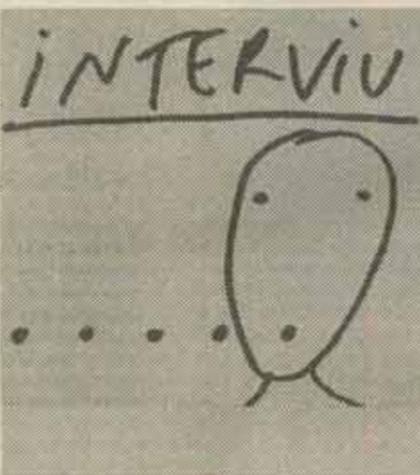
UDMR rămîne în CDR

Ajungem la problema relației dintre UDMR și Opoziție, în primul rînd Convenția Democratică, din care face parte, chiar dacă într-un mod puțin mai special. Aș dori să știu cum vi se par reacțiile Opoziției față de noile desfășurări despre care vorbim acum. În al doilea rînd, nu credeți că, din nou, Opoziția va fi într-o situație puțin delicată? Va fi acuzată că face jocul maghiarilor pe de o parte, iar pe de altă parte dvs. veți avea sentimentul - poate - că nu face destul.

Sigur că această situație poate reprezenta pentru Opoziție o capcană, deoarece sentimentul național poate fi folosit nu numai împotriva UDMR, ci și împotriva CDR, deci și împotriva Opoziției. În momentul în care cei de la guvernare și din cîteva partide naționaliste se erijează în reprezentanți ai națiunii și ai patriotismului, Opoziția poate fi permanent acuzată de nealoyalitate, de sentimente și atitudini antinaționale. Și au fost destul de multe momente de acest fel. Cred că Opoziția și-a dobîndit deja o anumită independență față de această manipulare. A recunoscut de mult această capcană.

În legătură cu relațiile Convenției Democratice cu UDMR, noi sîntem în coaliție, deoarece programele noastre în legătură cu o democratizare generală și cu instituțiile statului de drept, cu problemele economice și sociale sînt aproape identice sau foarte asemănătoare. Iar în legătură cu soluționarea problemei naționale, am găsit foarte multe puncte comune. În același timp, purtăm un dialog permanent în legătură cu aplicarea și soluțiile concrete în aceste probleme speciale. Deci partidele de opoziție sînt forțele cu care avem posibilitatea unui dialog permanent în problemele cele mai speciale ale UDMR.

Nu credeți că o despărțire în această perioadă de după alegeri, măcar de formă, adică pur și simplu UDMR să nu mai facă

parte din CDR chiar urmărind aceleași mari scopuri, ar fi în favoarea ambelor părți? În sensul că UDMR și-ar putea continua acțiunile, nefiind însă în mod necesar legate de Opoziție, chiar dacă ar vota de foarte multe ori alături de ea, iar Convenția - și în general Opoziția - ar putea câștiga de partea ei (mai ales în Ardeal) o serie de oameni care nu ar fi votat cu Iliescu dacă nu ar fi avut sentimentul că ceva nu e în regulă în relațiile Convenției cu UDMR.

Întrebarea dvs. este una de fond, să spun așa. Aș continua răspunsul la întrebarea precedentă. Bineînțeles că această coaliție, cu Opoziția, poate părea un element de moderare, de temperare a atitudinii UDMR. În același timp, astfel de influențe pot exista și din partea UDMR către celelalte partide ale coaliției. Cred că acest lucru ține de natura oricărei coaliții care cuprinde partide cu diferite programe. Deocamdată, aceste programe și ideologii nu au fost conturate definitiv, dar se vor contura negreșit. În același timp, cred că o astfel de separare a UDMR de Opoziție ar însemna că UDMR se izolează în paleta politică românească, lucru pe care cred că nu-l dorește nici CDR și nici UDMR. Nu ni s-a propus și nu s-a pus problema ieșirii din Convenție, dar v-aș aminti de ieșirea din cadrul Convenției a PNL. Sigur, acolo situația era foarte complicată. Eu sunt convins că acea ieșire nu a avut loc numai din cauza UDMR. Prezența UDMR în Convenție a fost mai curând un pretext din partea PNL. De fapt, PNL a fost nemulțumit de listele comune, având încredere în propriile forțe. Dar dincolo de acest lucru, să presupunem că PNL a ieșit din Convenție pentru a câștiga alegători prin distanțare de UDMR, alegătorii care altfel nu ar fi votat PNL, deci alegătorii mai naționaliști. Aici e o altă capcană. Cred că un partid care încearcă să-și câștige alegătorii cu alte convingeri decât cele ale partidului respectiv, în urma alegerilor ar deveni de fapt un cu totul alt partid. Deci nu numai partidul poate influența alegătorii, dar și alegătorii care optează pentru acest partid pot influența viitorul partidului respectiv. Partidul care va încerca să câștige alegătorii printr-o anumită tentă naționalistă, fie ea provizorie sau pentru conjunctură, ulterior riscă să devină un partid naționalist.

În ce mă privește, eu văd ca foarte pozitiv din partea Opoziției românești faptul că, în ciuda unor posibile dezavantaje de moment, am menționat totuși această coaliție deși, evident, anumite spirite mai "practice" ar putea spune că important este să câștige alegerile și după asta organizezi lucrurile așa cum vrei.

"O guvernare cu două forțe care ar urma direcții opuse nu ar fi posibilă"

După alegeri, președintele Iliescu a propus întâi un de guvern de coaliție, sub diverse forme. Până la urmă s-a negociat, iar Convenția a respins această formulă. Vreau să vă întreb - și am mai pus această întrebare diversilor lideri sau reprezentanți ai unor partide din Opoziție, iar răspunsurile au fost destul de diverse - dacă nu credeți că CDR a făcut o greșală în această situație, pentru că tocmai

această schimbare a administrației locale sau centrale, de sus până jos, ar fi fost stopată. Or, într-o țară ca România, până la urmă contează mai puțin ideologiile abstracte, cât contează oamenii și ceea ce știu ei, pot ei și vor ei să facă la locul unde sint puși. Nu cumva deci s-a plătit un preț prea mare pentru un fel de puritate politică, sigur, în sine onorabilă?

Ulterior, orice prognoză poate să se adevărească sau nu. Deocamdată nu trecut numai câteva luni de la instalarea Guvernului, nici o jumătate de an. Pot fi trase unele concluzii, dar nu niște concluzii definitive. Ceea ce spuneți dvs. e adevărat. Partidul de guvernământ, FDSN, coalizându-se cu cele trei partide naționaliste este împins în Parlament spre extrema stângă. În același timp, acest partid are încă și în acest moment un caracter mai degrabă de mișcare și nu de partid cu o ideologie precisă, cu toate că și în acest caz contează și persoanele, nu numai linia partidului. Noi am judecat, în momentul negocierilor, că este vorba despre niște diferențe de fond în programe și concepții și că nu ar fi posibilă, în astfel de condiții, o guvernare cu două forțe care ar urma direcții chiar opuse în unele cazuri esențiale.

Ce ironie a istoriei! Când s-a prezentat moțiunea de cenzură în Parlament, ea a fost redactată de FSN și citită de dl. Coposu. Și mi-am amintit cum, și în legătură cu același Corneliu Coposu, Petre Roman răcnea acum trei ani: "S-au demascat! S-au demascat!". De asta mă gândesc că tocmai un spirit mai pragmatic și care vede lucrurile mai puțin în termeni de ideologie generală ar fi fost mai potrivit în cazul de față. Poate - nu am certitudinea - s-ar fi reușit să se blocheze în acest fel într-o anumită măsură exact această restaurație despre care vorbim cu toții. Nu credeți?

Nu vreau să dau un răspuns la această întrebare, dar vreau să dau un răspuns afirmativ la ideea că într-adevăr ar trebui și va trebui să facem analiza celor întâmplate. Oricum, și eu cred că pragmatismul este absolut necesar.

"Steaua galbenă este un simbol al discriminării de orice fel"

Spuneți-mi cite ceva despre posibilele acțiuni de protest din județele Covasna și Harghita. S-a scris în presă, dar nu știu cit de corectă este relatarea, că la un moment s-a preconizat ca maghiarii să poarte steaua galbenă. Mi se pare puțin exagerat. De asemenea, ce sens ar putea avea nesupunerea civică despre care iarăși s-a vorbit? Știu că de obicei ea se referă nu la legile de circulație sau la cele de conviețuire socială, ci la lucruri care au raport cu statul, de exemplu plățirea impozitelor, ceea ce la noi oricum se face într-o manieră automată, în care cetățeanul nu prea are nici un fel de rol.

Deocamdată, ce s-a decis, sint demonstrațiile și mitingurile care au avut loc în Harghita, și care vor avea loc vineri în județul Covasna. S-a ridicat și ideea unor eventuale demisii din partea consilierilor și primarilor. Dar e doar o propunere și cred că mulți nici nu pot face acest lucru: ei sint aleși de electorat și trebuie să-și îndeplinească atribuțiile. S-a propus, și trebuie să examinăm această posibilitate, o boicotare a activității prefecturilor, în sensul neluării în seamă a dispozițiilor eliberate de prefect. După cum știți, prefectul are posibilitatea să atace, să suspende dispozițiile și deciziile consiliilor locale și ale primarilor. Dar toate acestea, deocamdată, sint doar propuneri. În Covasna s-a făcut propunerea de a se purta steaua galbenă începând cu 1 mai, dacă până atunci nu va avea loc nici o schimbare. Steaua galbenă este un însemn specific evreilor, care au fost discriminați prin acest însemn, dar în același timp poate fi considerată un simbol al discriminării de orice fel.

Eu am înțeles, dar mă tem că iarăși lucrurile vor fi percepute deplasat. Când evreii au fost discriminați în România, în timpul războiului sau în timpul dictaturii Antonescu sau în timpul guvernului Goga-Cuza, ei erau trimiși în școli speciale, ceea ce ei nu voiau, erau siliți la muncă obligatorie, erau forțați să-și vândă proprietățile pe care le dețineau, dacă aveau pământ, și, la un moment dat, nu aveau acces la anumite magazine. Deci lucrurile erau totuși de cu totul altă natură. Mă întreb dacă luați în calcul acest aspect: nu vă temeți că Guvernul, Puterea va utiliza în continuare aceste reacții, dacă ele vor

apărea puțin exagerate, intensificându-și campania naționalistă și încercând să compromită în continuare pe toți cei care ar căuta să pună lucrurile pe un făgaș normal?

Probabil că am judeca altfel lucrurile dacă ar fi un caz particular, cazul celor doi prefecti. Cu toate că prefectura are o foarte mare importanță în viața județelor. La noi, deocamdată, nu există o autonomie locală reală. Dacă ar exista o astfel de autonomie, cu totul alta ar fi greutatea și însemnătatea prefecturilor. Dar, din păcate, această măsură se încadrează de fapt într-un proces de eliminare a persoanelor de naționalitate maghiară din diferite instituții. Un proces care are loc în permanentă, fără un ecou mai deosebit, dar se poate dovedi cu cifre, cu date.

V-ați gândit să faceți o "carte albă" asupra acestei chestiuni?

Da. Atunci când în fond se face atita gălăgie în jurul unei probleme importante cu adevărat pentru noi, de fapt se atrage atenția asupra acestui proces. În ce privește "cartea albă", ne-am gândit și vom face o astfel de carte.

Extremism la noi și la alții

Este adevărat ce se spune uneori, că UDMR are relații predilecte cu Frontul Democrat Maghiar, deci cu partidul de guvernământ din Ungaria, și mult mai puțin bune cu Opoziția din Ungaria?

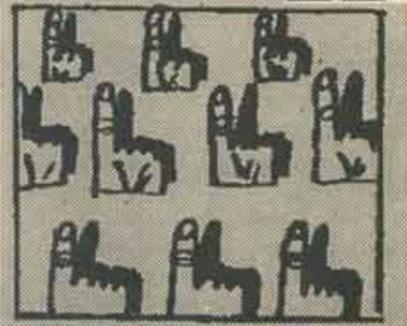
Relații oficiale avem cu toate partidele din Parlamentul Ungariei. Chiar eu, după congresul de la Brașov, am declarat că vrem să avem relații cât mai strânse și cât mai egale cu toate partidele din Ungaria, ceea ce este și firesc, pentru că UDMR nu este un partid cu o singură ideologie. De fapt, în sensul clasic al cuvintului, nici nu este un partid, ci o organizație care reprezintă toată minoritatea maghiară. Deci avem și creștin-democrații noștri, și liberalii noștri și, cine știe, vom avea probabil și social-democrații noștri, care până acum nu s-au declarat încă. Relațiile personale în cadrul UDMR sau din partea comunității maghiare din România se formează independent de relațiile oficiale. Dacă se pune o astfel de întrebare, eventual se fac referiri la astfel de relații personale. În plus, un element totuși important este că Forumul Democrat Maghiar este partidul de guvernământ în Ungaria, iar relații sau contacte cu diferite instituții guvernamentale din Ungaria există și din partea noastră, în legătură cu probleme de învățământ, de cultură.

E un lucru foarte normal. Dar problema e că Forumul Democrat Maghiar are și el o aripă naționalistă, care e tot mai gălăgioasă. De aceea s-ar putea susține că și UDMR ar putea fi atrasă într-o astfel de dependență. Așa este?

Această aripă din cadrul Forumului Democrat Maghiar a creat într-adevăr probleme serioase în cadrul partidului. Dar FDM se pare că își rezolvă această problemă.

Oricum, dl George Soros, pe care l-am ascultat la conferința sa de presă, părea a fi destul de nemulțumit de situația aceasta din Ungaria. Se știe că el a fost supus unor atacuri antisemite și chiar a comparat în mod explicit, din acest punct de vedere, situația din România cu cea din Ungaria, spunând că dacă în România partidul de guvernământ, fiind minoritar, are nevoie de aliați naționaliști pentru a governa, în Ungaria chiar în sinul partidului majoritar există o aripă naționalistă și că ambele fenomene sint periculoase și îngrijorătoare.

Oriec fel de naționalism este periculos, fie el de ofensivă, de defensivă, fie el aici sau în altă parte în Europa. Totuși, importanța acestei aripi naționaliste din cadrul FDM cred că a fost mult supraapreciată în afara Ungariei. De fapt, în cele câteva luni de când a apărut acest fenomen, FDM și-a rezolvat problema, s-a delimitat deci de aceste tendințe. În timp ce la noi, de trei ani nu numai că se tolerează, dar de fapt se și folosește ca mijloc de diviziune naționalismul exacerbant. Deci eu nu recunosc această punere pe picior de egalitate a situației celor două țări. Imediat cum se pune problema naționalismului ni se spune: bine, fiecare avem extremiștii noștri, în fiecare țară există un fel de extremism, un tip de naționalism, ceea ce este adevărat, dar trebuie să vedem influența naționalismului respectiv în țara respectivă. Fiindcă există un partid de extremă dreapta, un partid naționalist, și în Franța, așa cum ni se aduce ca exemplu de foarte multe ori.

Da, Frontul Național, care nu are depuțati acum, deși a obținut 13 % din electoratul francez. De altminteri, eu m-am gândit de multe ori că dacă pragul electoral pe care l-am avut noi după legea electorală, în loc să fie 3 % era 4 %, atunci nu ar fi intrat în Parlament cele două partide extremiste și, în acest caz, am fi avut, acum, probabil, un guvern al Convenției.

Ar putea fi folositoare "discriminarea pozitivă"?

Dacă UDMR ar fi într-o circumstanță mai favorabilă ar fi partizanul așa-numitelor "discriminări pozitive"? Adică ar dori să existe anumite cote pentru intrarea la universități, să spunem, în favoarea studenților de origine maghiară sau anumite numere rezervate în anumite sectoare ale administrației, sau subvenții?

Discriminarea pozitivă este o noțiune generală, care poate avea foarte multe elemente concrete. Dar ce înseamnă discriminarea pozitivă? Noi, în momentul actual, cred că nu am ajuns nici la egalitate în ce privește sprijinirea minorităților prin instituții de cultură, de învățământ, prin asigurarea acelei cote-părți din buget, din impozitele plătite de cetățenii respectivi. Dar cert este că și în cazul subvențiilor este nevoie de o discriminare pozitivă. O emisiune de televiziune, de exemplu, făcută pentru 20 milioane sau 18 milioane de cetățeni costă mai puțin pe cap de locuitor, decât ar costa aceeași emisiune pentru o comunitate de două milioane, să spunem. Deci trebuie să fim conștienți că în acest sens trebuie să existe o discriminare pozitivă. Sau o carte, un manual editat într-o mie de exemplare costă mai mult decât un manual editat în zece mii de exemplare. Deci, eu, pentru un elev român voi edita manualul în zece mii de exemplare, iar același gen de manual va fi editat în cinci sute sau o mie de exemplare pentru elevii maghiari și va costa mai mult. Deci în acest sens, va trebui să ajungem și la o astfel de discriminare pozitivă. Exemplul nu e chiar elocvent, pentru că manuale există și acum, dar în același timp cred că explică destul de bine despre ce este vorba.

Dacă așa ceva s-ar preconiza, ar trebui, cred eu, ca UDMR să fie conștientă și de riscuri, pentru că s-a constatat că discriminările pozitive nasc resentimente din partea celor care nu beneficiază de ele.

Da, e adevărat că se pot crea astfel de reticente, dacă nu reușim să schimbăm mentalitatea. Mentalitatea trebuie schimbată în sensul înțelegerii că a păstra o entitate culturală și lingvistică este un interes al întregii țări. Bineînțeles că sintem foarte departe de această mentalitate, sint conștient de acest lucru. Dar, în același timp, nu numai prin sentimente, ci și prin unele interese raționale se poate ajunge la o schimbare în acest sens. Discriminarea pozitivă trebuie să existe în ceea ce privește investițiile în cultura minorităților, dar rezultatul este o egalitate!

Este adevărat că s-a spus că FDSN ar fi acceptat prefectii maghiari cu condiția ca ei să fie membri FDSN?

Mie nu mi s-a propus așa ceva, dar din declarațiile făcute de către cei din FDSN reiese clar acest lucru, că ei ar fi numit un maghiar din FDSN dacă ar fi existat maghiari competenți în FDSN, dar, din păcate, maghiarii competenți se află în UDMR. Mie îmi pare bine de această constatare, care de fapt recunoaște încă o dată legitimitatea noastră în ce privește reprezentarea întregii comunități maghiare. În același timp, trebuie să vă spun că nu e adevărat că am avea numai prefecti fedesenști. În Ardeal există și prefecti PUNR sau prefecti independenți. Prefectul de Mureș a fost numit ca un prefect independent și el s-a și declarat astfel.

Interviu realizat de ANDREI CORNEA

ECU: a fi sau a nu fi

● **Tratatul de la Maastricht și problemele "coșului de monede" european**

Deschizând ediția 1993 a universal-cunoscutului Petit Larousse, găsim în dreptul cuvântului ecu următoarele două definiții: 1) Veche monedă franceză, mai întâi confecționată din aur iar mai apoi din argint, purtând pe una din fețele sale stema (țării); 2) (European Currency Unit) Moneda Comunității Europene (se scrie și ECU).

În urma dezbaterilor prilejuite de aniversarea unui an de la semnarea Tratatului de la Maastricht (7/2/1992) și a citirii unui articol pe această temă în cotidianul francez Libération, am constatat cu surpriză că pînă și mai suscitatul dicționar a omis ceva. Omisiunea (care din cele ce urmează vom vedea că nici măcar nu poate fi catalogată drept o omisiune) se află în cea de-a doua definiție, mai exact în ultima paranteză. Departe de mine gândul de a critica în vreun fel Petit Larousse, dar în interminabilele discuții ce mai au loc și astăzi asupra viitorului mult-visatei monede unice vest-europene, un lucru tot s-a stabilit: cele trei moduri de ortografiere a monedei: Ecu, ecu sau ECU reprezintă același lucru pentru eurocrății de la Bruxelles. Și cam atât pentru moment.

Tratatul de la Maastricht (în fapt rezumatul lui, editat de Biroul reprezentanței franceze a Comisiei Europene) definește viitoarea monedă astfel: "Ecu-ul se definește ca un «coș de monede», adică valoarea sa este egală cu suma cantităților fixe ale fiecărei monede comunitare ce intră în compoziția sa, calculate în raport cu importanța economică a fiecărei țări". Pe scurt, Ecu-ul este o sumă a diverselor monede actuale ale țărilor Comunității, conținând de exemplu, la ora aceasta, 0,087 £, 0,62 DM, 1,33 FF ș.a.m.d. De la crearea Ecu-ului în 1979, acest coș de monede și-a modificat de mai multe ori compoziția, ținându-se cont de evoluția diverselor monede componente. Tot Tratatul prevede însă o "înghețare a compoziției Ecu-ului la 1/1/1999, aceasta însemnând că, începînd cu această dată, nu vor mai putea fi introduse monede noi în coș. Această înghețare reprezintă o garanție în plus a stabilității monedei europene; dacă una dintre monedele componente se devalorizează, nu Ecu-ul va fi devalorizat, ci procentajul monedei devalorizate va fi diminuat. 1/1/1999 cel mai tîrziu (1/1/1997 cel mai devreme) va marca

trecerea definitivă la moneda unică, numărul țărilor ce îndeplinesc condițiile de adoptare a noii monede (inflație, deficit bugetar, stabilitate monetară și rata dobînzilor) nefiind determinat; astfel, trecerea la moneda unică se poate face doar de către țările ce sînt pregătite pentru aceasta, chiar dacă reprezintă o minoritate față de întregul ansamblu".

După trecerea în revistă a acestor aspecte, mai mult legiuitoare, legate de viitoarea Uniune monetară, să vedem acum și în ce stadiu practic se află această monedă.

Dacă toate problemele majore legate de Ecu au fost prevăzute în Tratat (fazele tranzitorii, derogări, statutul viitoarelor organe financiare etc.), iată însă că responsabilii cu fabricarea efectivă a banilor din cele 12 țări s-au trezit brusc la realitate în urmă cu doar câteva luni, adunîndu-se de îndată în orașul elvețian Bâle la sediul Băncii de plăți internaționale, pentru a-și pune întrebările cele mai triviale legate de viitoarea monedă: ce dimensiuni și ce design va avea Ecu-ul, ce tehnici vor fi folosite pentru a combate falsificarea lui și, înainte de toate, întrebarea-cheie: cum se va face trecerea la această monedă? Treptat, trecînd printr-o perioadă de tranziție în care prețurile vor fi afișate în două monede (cea locală și Ecu) sau brusc? Adoptînd această ultimă strategie, presupunînd că pe 31/12/1998 ziarul Libération va costa 6,50 franci, pe 1/1/1999, el va costa 0,92 Ecu, rata de schimb Ecu/franc presupunînd a fi 1 la 7. Să fie oare bună această metodă bruscă, care de altfel îl va tenta pe directorul cotidianului să afișeze mai degrabă 1 Ecu, ceea ce va reprezenta o creștere de 8%? Urmînd acest exemplu de rotunjire la "mai mare", s-ar ajunge la un adevărat șoc inflaționist, unul din scopurile Tratatului fiind însă contrariul și anume eradicarea inflației... Pe lângă aceasta, metoda "big bang" mai are și alte dezavantaje, ce merg de la obligația convertirii în câteva zile a milioanele de conturi europene și pînă la schimbarea întregii structuri de distribuție automate de bani (numai această operație ar cere, după opinia unor specialiști, cel puțin un an). În aceste condiții, adepții trecerii lente par avantajati. Iată însă că nici pentru ei nu e simplu să-și susțină teza; în ipoteza că fiecare negustor va fi obligat să-și noteze o perioadă de timp marfa în două prețuri diferite, el va fi obligat să țină și o dublă contabilitate și să se doteze și cu două case de bani. Dacă pentru brutarul din colț ar mai merge, uzinele Renault ar avea însă ceva de pătimit de pe urma Uniunii monetare... Problema cea mai trivială, cea a înlocuirii fizice a actualelor bancnote, pare însă a fi cea care le pune bancherilor cele mai mari probleme; la această oră, în țările Comunității circulă, nici mai mult nici mai puțin, 100 miliarde de monede și vreo 15 miliarde de bancnote. Presupunînd că se cunoaște deja greutatea, forma și emblema viitoarei monede (lucruri ce sînt însă departe de a fi stabilite), înlocuirea mai susmenționatei cantități de bani cu noile bancnote și monede ar cere ansamblului de fabrici de bani existent actualmente pe teritoriul vest-european 12 ani de lucru! Cu alte cuvinte, Ecu-ul ar fi gata bătut în cel mai bun caz în 2005...

Pe lângă toate acestea, estetica monedei pare o problemă îndepărtată, ce va fi cu siguranță rezolvată printr-un compromis, avînd în vedere varietatea de mărimi și valori a actualelor

bancnote: de exemplu, în țările Beneluxului este utilizat un singur format pentru toate valorile bancnotelor, lucru neîntîlnit în celelalte țări; Germania are bancnote de 1.000 DM, pe cînd francezii se opresc la 500 FF. Olandezii își figurează pe bancnote în general peisaje, însă celelalte țări au cîte o personalitate "locală" reprezentată pe bancnote (eventuala dispariție a acesteia se pare că i-a făcut de altfel pe o parte dintre danezi să voteze "nu" la referendumul din iunie trecut). Compromisul probabil va fi o bancnotă cu două fețe diferite: una europeană (reprezentată cum?), iar alta "autohtonă". Această soluție îi va obliga însă pe bancheri să procedeze la repatrieri periodice ale banilor; toate acestea, bineînțeles, în cazul în care de exemplu se va refuza circulația la Londra a Ecu-ului cu Parthenonul, iar la Lisabona al celui cu regina (regele) Angliei. De unde necesitatea unui triaj suplimentar în băncile vest-europene, triaj ce va îngreuna cu siguranță operațiunile bancare.

Am încercat, în cîteva rînduri, să vă prezint problemele cu care se confruntă lumea financiară comunitară; nu înseamnă că în final nu se vor putea găsi soluții viabile, ce vor face ca Uniunea monetară să aibă totuși loc "la locul și ora stabilită". În încercarea de a șterge puțin pesimismul ce a marcat cu siguranță rîndurile precedente, am să încerc să închei relatarea prin a vă prezenta originala (și, de ce nu?, caracteristica) modalitate prin care francezii speră a găsi designul viitoarei monede.

Iată deci că în curînd, mai exact în luna aprilie, va avea loc la Paris un mare concurs european ce va avea ca temă "Grafica viitoarei monede europene", deschis tuturor designerilor europeni dornici de a-și etala măiestria și imaginația. Concursul este organizat de o asociație fondată în 1988 și la a cărei direcție se află Sylvia Bourdon. Pînă aici, nimic deosebit. Da, dar dacă facem precizarea că Sylvia Bourdon este fosta "regină" a cinematografului pornografic francez în anii '70-80, înțelegem dificultățile întîmpinate de aceasta în adunarea fondurilor necesare organizării concursului. "Obuzii funcționari de la Bruxelles și de la Parlamentul European mi-au închis de trei ori ușa în nas" se plînge fosta stea X. Toate dificultățile s-au încheiat însă odată cu susținerea acțiunii de către "prietenul și avocatul meu de mai bine de 20 ani, Roland Dumas (actualul ministru de Externe francez), căruia a trebuit să-i cer în cele din urmă ajutor" conchide Sylvia Bourdon. Declarîndu-și deschis "pasiunea pentru Europa", ea speră că în cele din urmă va închide gura celor ce au început deja să-i comenteze originalul itinerar profesional: "Du cul à l'Ecu"...

UN AMERICAN LA BUCUREȘTI

Scurta vizită a dlui George Soros la București de săptămîna trecută a fost mult mai mult decît un eveniment monden, deși cu ocazia ei s-a inaugurat și noul Centru Soros pentru Artă Contemporană, aflat la sediul Muzeului Național de Artă. N-a fost nici numai un fel de "vizită de lucru" în care miliardarul american să-și treacă în revistă "imperiu" său Est-European, alcătuit din minunatele și eficiente filiale ale Fundației ce-i poartă numele. Ceea ce nu înseamnă totuși că nu a făcut-o,

arătîndu-și satisfacția pentru activitatea depusă de filialele românești în promovarea principiilor societății deschise și pluraliste.

Sejurul dlui Soros a avut o semnificație politică de netăgăduit. Pe scurt spus, domnia sa a urmărit - și probabil că a și obținut - o consolidare a situației Fundației în România în baza unor colaborări și legături mai strînse cu factorii de putere. Acest scop a fost realizat plătînd un anumit preț - întotdeauna în politică se plătește un preț în

asemenea situații, iar dl Soros s-a înfățișat opiniei publice românești drept un extrem de abil și de inteligent politician. Prețul la care mă refer a constat, după părerea mea, într-un fel de caucionare a actualei puteri din România, prin sublinierea echidistanței Fundației față de diferitele mișcări politice, cît și prin încercarea de a contrazice percepția comună privitoare la legăturile privilegiate ale acesteia cu partidele și grupările opoziției.

Pentru partidele extremiste și naționaliste (PUNR, PRM, PSM) trebuie să fi reprezentat un șoc faptul că dl George Soros - care ar fi inamicul, reprezentantul "iudeo-maghiarimii", acuzat cu înverșunare de toate relele - a fost primit la vîrf de președintele Iliescu, de ministrul de externe, dl Meleșcanu, de ministrul reformei, dl Negrițoiu, cît și de dl Everac, președintele Radioteleviziunii. Dar cred că și unii membri ai opoziției ori reprezentanți ai minorității maghiare au avut o senzație oarecum inconfortabilă în timpul conferinței de presă acordată de dl Soros. Într-adevăr, o examinare obiectivă sugerează că vizita dlui Soros i-a prilejuit președintelui Iliescu o triplă lovitură: și-a manifestat, fie și formal, atașamentul pro-occidental, pro-american și opțiunea pentru valorile "societății deschise"; a dat a înțelege aliaților săi extremiști că el rămîne "omul tare" care face politica României, lor revenindu-le doar rolul de a

se supune, fie și scrișnînd din dinți; a dat, în fine, o lovitură pretenției opoziției de a reprezenta, ea singură, democrația și "societatea deschisă" în țara noastră. În fondul lucrurilor, opoziția e îndreptățită să ceară de la Fundație să fie pînătoare în favoarea sa, căci - se poate argumenta - Guvernul și publicațiile guvernamentale posedă un avantaj din start pe care donațiile Fundației către instituții non-guvernamentale sau opuse politicii actualului guvern n-ar face decît, cel mult, să-l contrabalanseze.

Or, insistînd atît pe necesitatea de a "depolitiza" cumva viața publică românească, cît și arătîndu-și disponibilitatea de a susține, fără pînătoare politică și în mod echidistant, orice cerere de subvenționare cu condiția promovării valorilor pluralismului, domnul Soros pare să se distanțeze cu discreție de dorința, destul de justificată în sine a grupărilor din opoziție, de a poseda un fel de "drept de preempțiune" asupra Fundației. Ar mai fi de adăugat un aspect: deși dl Soros s-a arătat și de data aceasta (ca și alteori) un inamic decît al naționalismului și al confruntărilor etnice, deși a susținut necesitatea absolută a

respectului minorităților naționale - piatra unghiulară a democrației -, domnia sa nu a îmbrățișat anumite teze ale unor reprezentanți ai UDMR: a contestat principiul "autonomie teritoriale" și a considerat că afirmațiile episcopului Tökés László privind o presupusă "purificare etnică" în România sînt nelalocul lor. Mai mult, stabilînd o analogie între naționalismul din România și cel din Ungaria, dl Soros a lăsat să se înțeleagă că România nu reprezintă o excepție în rău, iar Ungaria un model în bine și că, prin urmare, un tratament discriminatoriu aplicat României pe scena internațională nu ar fi echitabil.

Cine a "cîștigat" atunci de pe urma acestei vizite? Dl Soros și Fundația ce-i poartă numele, sau dl Iliescu și guvernarea sa? Avem dreptul să sperăm că, fie și pe termen ceva mai lung, din acest subtil compromis, marelui avantaj va fi totuși de partea societății civile și a valorilor democrației pe care dl George Soros le promovează biziindu-se nu numai pe puternice mijloace financiare, dar și pe înțelepciune dublată de un tact remarcabil și demn de invidiat.

ANDREI CORNEA

GEORGE MANOLIU

CONSIDERAȚII CRITICE

privind inițiativa aducerii în țară
a rămășițelor pămîntești ale lui
GEORGE ENESCU

La moartea lui Enescu, o hotărîre a Consiliului de miniștri a lăsat următoarele acțiuni menite să omagieze figura muzicianului:

1. Se va institui concurs pentru o statuie Enescu, care va fi amplasată în fața Ateneului Român;

2. Se institue concursul internațional "George Enescu", ce va avea loc la fiecare trei ani;

3. Comuna Livezi se va numi comuna Enescu.

Cum au fost executate aceste acțiuni? Nu s-a acordat premiul întâi sculptorului Baraschi, fiindcă acest artist cu o lucrare vibrantă luase cu puțin timp înainte un prim-premiu la alt concurs. Lucrarea aleasă, semnată de sculptorul Ion Jalea, care a luat premiul al doilea și a fost amplasată în fața Operei Române - și nu în fața Ateneului, unde Enescu a concertat de-a lungul vieții - nu emoționează și nu oprește pe trecător. De altfel, cine se mai oprește în dreptul unor statui?

Un exemplu dureros îl constituie o statuie amplasată în mijlocul parcului Ioanid. Lucrarea, fără nimic monumental și realizată dintr-un material neobișnuit, sugerînd lutul, nu este semnată și nu are nici un nume scris pe soclu. Acesta, degradat în timp de ploaie și vînturi, a început să se dărîme, în scaun căscîndu-se o gaură sinistră și umiltoare. Omul, stînd într-o

poziție incomodă, acablă de o imensă tristețe, poate fi recunoscut totuși ca fiind marele nostru pictor Ștefan Luchian. Orice analiză savantă și orice fel de simpoziune s-ar organiza de către cercurile specialiste pentru comemorarea lui Luchian, nu ar putea diminua această mărturie de indiferență și de lipsă de recunoștință plasată în inima capitalei.

La fel și cu schimbarea denumirii locurilor natale. Comunele în care s-au născut Eminescu, Enescu și Luchian, ce urmau să poarte numele marilor artiști, au rămas în atlasul românesc (dacă au rămas) tot Ipotești, Livezi, Ștefănești, așa cum ultimele două localități pot fi găsite și în atlasul Larousse din anul 1966.

Cît optimism ne trebuie ca să ne putem imagina soarta mormîntului lui Enescu transferat la Tescani, în județul Bacău, la așa mare distanță de inima țării. La Paris el odihnește pentru totdeauna în marele cimitir "Le Père Lachaise", în mijlocul unei pleiade de nume ilustre ale culturii franceze și universale. Se află acolo culmi ale literaturii (Molière, La Fontaine, Balzac, Proust, Oscar Wilde, Apollinaire), de pictori (Corot, Delacroix), de muzicieni (Chopin, Bizet, Dukas, Chausson, Lalo), ca și din ultimii plecați (Ginette Neveu, Maria Calas),

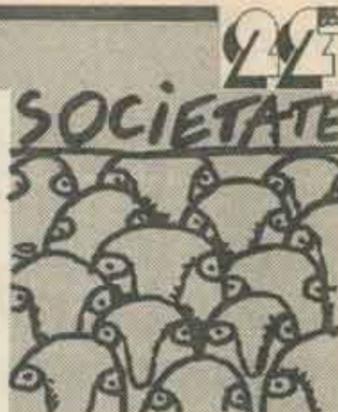
și-atîția alții... Mormîntul lui Enescu se află pe una dintre aleile principale - Avenue de la Chapelle - dăltuit în piatră, cu litere în relief mari de circa 30 cm., astfel că vizitatorii pot vedea de foarte departe numele ENESCO, fără prenume, așa cum se spune Bach, Beethoven, Shakespeare. Mormîntul lui Chopin, foarte romantic, este îngrămădit între alte mormînte și nu are perspectiva larg deschisă pe care o are mormîntul lui Enescu. Polonezii l-au lăsat însă acolo, între cei mari. Pentru a satisface orgoliul patriotic al poporului, au săpat în peretele de piatră al catedralei din Varșovia: "Aici se află inima lui Chopin!"

Se invocă dorința exprimată de Enescu de a fi îngropat la Tescani. Așa și Eminescu și-a exprimat dorința de a fi îngropat la malul mării. Barem acolo ar fi fost la mare depărtare de lotul Academiei, unde azi se află înghesuit de variate profiluri culturale care nu ajută la relieful pe care îl merită acest geniu al poporului nostru. Și cum a fost cultivat numele lui Enescu la noi în țară atît în timpul vieții, cît și după moartea sa? De ce s-a așteptat atîția ani pentru a se monta opera "Oedip" cînd se poate bănuși cît de fericit ar fi fost el stînd cît în țara lui această monumentală lucrare este primită și studiată? A murit fără să fi trăit acest eveniment și, din fericire, nu a mai asistat la mutilările făcute între timp operei sale. Cine răspunde de tăieturile pe care, la un moment dat, și-a permis să le facă regia lucrării? Nu răspunde nimeni, pentru că sistemul relațiilor blochează multe întrebări.

Enescu spunea că pentru a cunoaște pe ci-

neva trebuie să-l iubești. Dacă ne gîndim că mai ușor ajungi să iubești pe cineva cunoscîndu-l, ne întrebăm cum s-a organizat sistematic cunoașterea operei enesciene? Singură muzicologia (adevărată) și-a împlinit o frumoasă datorie analizînd competent întreaga operă a marelui român. Dar prin această admirabilă acțiune nu s-a progresat cu nimic cu privire la răspîndirea largă a muzicii enesciene. Au lipsit și continuă să lipsească gradația și repetările insistente ale acestei muzici în concertele tuturor formațiilor de muzică de cameră și simfonică. Ca să nu mai vorbim de felul în care deseori se difuzează această muzică, intrerupîndu-se brutal cursul și nemaipomenindu-se nici titlul, nici autorul. În felul acesta nu mai poate fi vorba de un stil educativ în propagarea și cunoașterea unei muzici. Ne amintim de gestul lui Silvestri, care în concertul cu primă audiere al "Simfoniei de cameră" a răspuns aclamațiilor publicului bisînd muzica întregii lucrări. Dar, așa cum spunea Enescu, condiția este să iubești.

Se caută febril și insistent cum să intrăm în Europa. Am intrat încă din anul 1898 cu prima audiere a "Poemei române" opus 1 de George Enescu, dirijată de Eduard Colonne, la concertele "Colonne" din Paris. Puțină lume știe că în anul 1911 Gustav Mahler a dirijat prima audiere a Suitei I-a în Statele Unite ale Americii. În țara lui Enescu au fost apreciate și cîntate cu precădere Rapsodiile, fără efortul de a se valorifica și

transmite muzica altor lucrări. Pînă nu de mult nu s-a auzit "Octourul", această capodoperă pe cît de accesibilă, pe atît de originală. Lipsa de interes pentru educarea gradată a iubitorilor de muzică a coborît din ce în ce mai mult. Generația tînără nici nu cunoaște existența lui Enescu. Astfel, la o anchetă în rîndul lucrătorilor dintr-o întreprindere, un grup de 17 tineri vioi, care au răspuns bine la variate întrebări, n-au știut să indice un nume de mare compozitor român în afara celui de Ciprian Porumbescu. Acesta este nivelul real - "Balada" de Porumbescu, lucrare deosebit de reprezentativă pentru un anumit sens patriotic și pentru un anumit stadiu al înțelegerii muzicale. Dar a nu fi auzit niciodată de existența lui George Enescu este foarte grav.

Iată cîte întrebări se pot pune folosirii judicioase a noțiunii de educație cu implicații în noțiunea de patriotism.

Poate că de acolo unde se află, Enescu al nostru ar putea sluji mai mult cultura românească și dreptul ei la nemurire.

RUXANDRA IVĂNCESCU

ÎNSEMNĂRILE UNEI GENERAȚII FRUSTRATE

Generația celor aflați acum în jurul vârstei de 30 de ani, născuți la sfîrșitul anilor '60, se poate numi o generație frustrată. Nu "irosită", deoarece nu și-a pierdut încă toate resursele, nu "pierdută", fiindcă nu acceptă încă să fie eliminată din istorie.

Dar care dintre generațiile de supraviețuitori ai comunismului din țara noastră nu se simte frustrată? Pînă și domnul Brucan vorbește în numele unei "generații irosite", uitînd că din generația domniei sale fac parte unii care și-au irosit forțele cu bună știință, în numele unei reușite imediate, de oportunism politic și istoric, iar alții au fost "irosiți" de către cei dinți, investind prin sacrificiu pe un termen lung, și mulți dintre ei nemaiapucînd să-și recupereze capitalul de viață, rămas pe veci cu adevărat irosit.

Însă supraviețuitorii din ambele tabere se consideră irosiți și, desigur, frustrați.

Generația celor încă tineri, dar suficient de maturi și lucizi, încărcată cu o suficientă doză de "iroseală", se află la mijloc de drum, de istorie, simțînd trecerea între generații, epoci și mentalități. Simțînd-o pe propria piele. Încă din copilărie. Au trăit pînă acum în plină înflorire a economiei de gaz, de energie, au învățat în școli înghetate și prost luminate, au fost înrolați în uniforme și uniformizați de un sistem de învățămînt care nu a beneficiat nici de cea minimă deschidere de la sfîrșitul anilor '60. Au "prins" legile draconice ale sfîrșitului de dictatură, au

experimentat din plin elanul pașoptist al intelectualului la sate și umorul negru al navetistului pokerist.

Au simțit din plin umilinta statului la cozi, dar nu suficient încît să trăiască orgoliul național al salamului cu soia.

Reprezentanții acestei generații sînt obișnuiți să fie supuși tuturor experiențelor, dar s-au obișnuit și să fie în conflict cu toată lumea. Cu lumea părinților, care s-au străduit să "construiască o societate nouă" purtînd lode-ne, recitînd din A. Toma, fiind dați afară din universități, trimiși pe șantier pentru a se reeduca și adoptînd o mască pentru a putea să supraviețuiască. Și masca a ajuns să se identifice, adesea să se substituie adevăratei naturi. Și nu a fost vina lor. Și este dreptul lor să se considere frustrați și irosiți.

Conflictul apare și față de dascăli, majoritatea destul de puțin înțelegători față de folclorul navetistic și destul de puțin receptivi față de dorința intelectualului navetist de a deveni intelectual sedentar. Dacă se poate, într-o universitate, la o editură, la o revistă - cum îi șade bine unui intelectual. Dar "frustrații" sedentarizați deja prin ani de trudă intelectuală, prin renume și obișnuință în astfel de instituții de cultură nu prea par dispuși să cedeze locul "generației de tranziție", care și-a "irosit anii" cu naveta și "apostolatul". Prin urmare, soarta acestora pare a fi una de "apostolat" perpetuu. În cazul în care nu își acceptă condiția, aspirantul este catalogat drept "parvenit" și, evident, frustrat acrit. Din vina sa, desigur.

Această generație "de trecere" este prea tînără pentru a avea experiență profesională și vechime în cîmpul muncii - este, adică, tocmai bună de dat afară la primul val de restructurări. Neapucînd nici să-și închege o situație materială prea stabilă (casă, masă etc.), membrii acestei generații constituie floarea emigrării, în speranța că doar-doar o avea cineva nevoie și de ei.

În ceea ce privește opțiunile politice, generația cu pricina s-a gîndit că prinde trenul odată cu Revoluția din Decembrie 1989. Nu s-a consolată încă integral

cu ideea că l-a scăpat. Aleargă încă. Nu are entuziasmul aderării necondiționată, emoțională. Ce să-i faci, e vîrsta lucidității! Trebuie să audă lucruri credibile, otează în numele unei doctrine, nu are timp să asculte promisiuni deșarte. Dacă luciditatea îi interzice adeziunea necondiționată, din tinerete i-a rămas suficientă "obrăznicie" pentru a nu se împăca nici cu radicalismul nostalgic, revanșard și puțin ridicol al celor prea "puri" pentru lumea în care trăiesc. Neavînd nici timpul, nici prestigiul necesar dizidenței, nu sînt de acord cu cei ce susțin că singurii intelectuali reali sînt cei formați în

perioada interbelică și singurii eroi, cu drept de vot, cei ce au făcut închisoare.

Cetățeanul de 30 de ani e prea matur pentru a fi manipulat prin idoli televizati, dar omul de 30 de ani este prea tînăr pentru a nu avea nevoie de simboluri și idealuri.

Omul/cetățeanul este prea "păgît" cu înrolarea pentru a se înclona cu una cu două. Îi rămîno, probabil, luciditatea de a alege. Și frustrarea de a nu fi ales de nimeni.

Încă notesază, nu își scrie memoriile. De aceea, mijlocul său de manifestare este presa, cu înregistrarea clipei trăite, notate, analizate rapid. Fiindcă această generație nu mai are timp de irosit.

UN CERC BENEFIC SAU VICIOS. DEPINDE DE ARTIȘTI.

Interviu cu dl. CĂLIN DAN, co-director al Centrului Soros pentru Artă Contemporană

Ce este Art Soros?

Centrul Soros pentru Artă Contemporană este deocamdată un oficiu al Fundației Soros și unul din elementele unei rețele regionale de astfel de centre înființate începând cu 1992 în toate capitalele din estul Europei și din țările baltice. Programul acestor centre este întocmirea unor documentații pe cît posibil exhaustive asupra artei și artiștilor contemporani din țările cu pricina, precum și a unor dosare monografice despre opera și activitatea unor artiști de mare importanță, cu un profil bine conturat.

Toate aceste informații se introduc într-o bancă de date computerizată și ajung într-un depozit de importanță internațională, respectiv Galeria Națională de Artă din Washington. Cu timpul, sperăm ca această rețea regională să fie conectată la băncile de date ale marilor instituții cu profil artistic din Europa și din lume, asigurând schimburile informaționale despre artiștii din diverse zone ale Estului.

Noi sperăm ca în urma colectării informațiilor să tipărim un anuar al artiștilor români.

Aceasta este o strategie generală; există și un program specific fiecărui Centru?

Nu. Specificitatea o dă adaptarea la cerințele locului, modul cum colaborăm cu artiștii. Cît de repede vor răspunde ei. Noi nu facem decât să prelucrăm informația. Sigur că orientarea în ceea ce privește dosarele exhaustive aparține Centrului și board-ului local. Și politica de acordare a ajutoarelor financiare este evident adaptată locului și cerințelor de aici; de exemplu, noi condiționăm acordarea oricărui ajutor de existență în cadrul proiectului respectiv a

unei finalități tipărite, indiferent dacă suportăm integral costurile sau identificăm alte surse de finanțare.

O altă parte a activității este Expoziția Anuală. Și ea, evident, se adaptează cerințelor locale.

De ce ați ales video-instalația ca temă pentru expoziția din acest an?

Decizia a fost luată de board. Video-instalația are astăzi un loc privilegiat în toate marile expoziții ale lumii. Argumentele au fost că pe de o parte există o anumită motivație și curiozitate față de instrumentul video, față de imaginea video, imagine mediată diferit decît în pictură, sculptură etc. Au existat de ani de zile în România expoziții ale unor artiști care făceau fotografii, au existat nume importante și nu puțin, îndrăznesc să spun, într-o țară mică, care au făcut film pe super 8 sau care, în ultimul timp, au început să improvizeze performanțe și instalații în fața camerei video. Toate acestea sînt argumente că domeniul, deși este extrem de primitiv înțeles și folosit la noi, există totuși o zonă vibrantă de așteptare. Pe de altă parte, singura modalitate de a oferi publicului și artiștilor din România deopotrivă o șansă de a recupera un handicap de ordin informațional este tăietura rapidă și directă. Nu putem conta nici în artă pe politica pașilor mărunți.

Sună ciudat pentru noi "video-instalație"; presupune o capacitate tehnică care nu e la îndemîna nici unui artist român.

Noi am formulat succint în invitație că Centrul va sprijini nu numai material, dar și logistic realizarea lucrărilor. E de datoria noastră să găsim sponsori și dotări. Artiștii vor fi asistați pe tot parcursul realizării instalațiilor.

După acceptul board-ului, propunerile vor fi discutate între mine, ca și comisar al expoziției, și artiștii respectivi, pentru a găsi modalitatea optimă de punere în practică. Va fi o expoziție în care se va lucra în colectiv. Un gen workshop. O deschidere în multe domenii: metodologic, tehnologic și estetic.

Din cine este format board-ul?

Corinne Fery von Arx - co-director și responsabil cu probleme manageriale, Andrei Pleșu - secretar, Gheorghe Vida, Ioana Vlasiu, Dorana Coșoveanu, Mihai Oroveanu și eu. Pe lângă aceste persoane, care se ocupă de problemele curente, vom extinde competențele la un mare juriu, de 11-13 persoane, ca în cazul Expoziției Anuale.

Centrul de Artă Soros va prelua toată zona de artă?

Nu integral. Nu finanțăm călătoriile în străinătate sau proiecte de cercetare în istoria artei etc. Noi ne încadrăm în zona de sprijinire integrală sau parțială a proiectelor mai sus menționate.

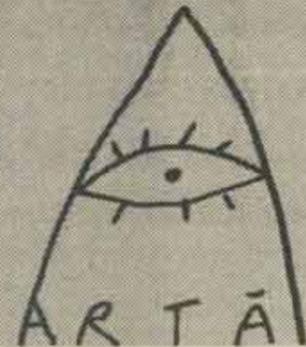
Deci Centrul are o zonă pasivă, de stringere de date, și una activă, de organizare de expoziții?

Ambele laturi sînt active. În măsura în care vom înmagazina rapid informații despre artiștii din România, vom fi importanți și pentru străinătate, iar artiștii români vor fi mediatți din ce în ce mai bine. Asta în măsura în care vom avea date. E un cerc care poate fi benefic sau vicios. Depinde de artiști. Pe de altă parte, un lucru care deja funcționează de la început, canalizăm spre artiștii români informații din exterior. O parte din buget e pentru publicitatea în România a unor schimburi culturale, burse, expoziții, informații care ne vin de la fundații și organizații guvernamentale și non-guvernamentale din Europa și Statele Unite. Le vom distribui prin mijloacele noastre...

Cum se vede în josul paginii...

Da. Vom prelua cererile și aplicațiile, le vom sorta și le vom trimite către cei care lansează proiectul. Facem doar birocrația necesară, nu vom juriza noi.

Interviu realizat de DAN PERJOVSCHI

Centrul de Artă Contemporană Soros a fost inaugurat oficial pe 31 martie 1993, în prezența d-lui Soros, și își are sediul în Muzeul Național de Artă din București, str. Știrbei Vodă nr. 1.

Vineri 22 aprilie 1993
a fost vernisată la Sala Dalles
expoziția de pictură-obiect
Petru Lucaci.
Expoziția este organizată
de ARTEXPO, sub patronajul
Ministerului Culturii.
Cuvîntul de deschidere a fost rostit
de Magda Cărneci

CENTRUL SOROS PENTRU ARTĂ CONTEMPORANĂ

anunță

EXPOZIȚIA ANUALĂ - noiembrie, 1993

Anul acesta expoziția va cuprinde lucrări selectate din domeniul video-instalațiilor (instalații cuprinzînd și elemente de artă/tehnică video).

Artiștii interesați sînt invitați să trimită un proiect cuprinzînd:

- schița de ansamblu
- descrierea tehnică
- descrierea componentei audio-vizuale (scenariul imaginii video)
- o bandă video VHS de minimum 1 minut care să demonstreze relația autorului cu acest mediu de expresie.

Comitetul de organizare va sprijini realizarea din punct de vedere tehnic a proiectelor selectate.

Cu prilejul vernisajului, un juriu internațional va acorda premii.

CENTRUL SOROS PENTRU ARTĂ CONTEMPORANĂ,
C.P. 22-203, BUCUREȘTI - cu mențiunea "Pentru expoziția anuală".

Termenul limită de predare a proiectelor: 30 aprilie

Relații
suplimentare la
telefoanele:
6.13.30.30/929,
6.13.13.80.

În "Jurnalul de iarnă" inclus în Culoarea curcubeului (sau: Cutremurul oamenilor) notam, la data de 3 martie 1977:

"Între orele 14,30 și 18,30: Negoïtescu. Foarte important!"

Era foarte-foarte important.

Important - pentru toată lumea românească, spun și acum fără jenă, fără teama că voi părea grandilocvent - ba, pe măsură ce trece timpul, găsesc importanța tot mai... importantă;

În ordine crescătoare, importantă era Scrisoarea lui Negoïtescu, în primul rând... pentru mine (deși atunci, crezut să fiu: nu mă gândeam, în primul rând, la mine...): trecuseră cinci-șase săptămâni de când mă știam, mă simțeam, mă resemnasem așa cum mă știam: singur: nici un coleg, nici un prieten, nici un scriitor-inaintemergător, nici un scriitor-conștiință a celorlalți, nescriitorii, nici un scriitor-director de conștiință (conștiințe?) nu-și manifestase, măcar prin intermediari, dacă nu solidaritatea cetățenească, măcar ne-ostilitatea omenească... - și uite-l pe Negoï! Bine-bine, scrie la Scriptură că cei din urmă vor fi cei dinți - dar nu mă așteptam să bage degetul între fălcile Fiarei chiar Negoï: delicatul, firavul Negoï; neajutoratul, estelul pînă-n măduva oaselor, slabul - și mai ales: ușor-șantajabilul Negoïtescu... În sinea mea așteptam să intre în horă (mai bine zis: pe ring - și mai potrivit: în arenă...) un luptător, ca Breban; un înțelept și ret ca Preda - chiar giruete inteligente și oportuniste (dar atunci nu era chiar un păcat oportunistul) ca Ivasiuc și ca Manolescu - cît despre fogti-puscăriși ca Doinaș, ca Paleologu, Marino, Ion Caraion... ce buni, ce buni ar fi fost (în primul rând ca scriitori; apoi ca... rezistenți la tăvăleala care ne aștepta); numai că aceștia fuseseră reabilitați juridic - iar Negoï și cu mine, ba...

Era importantă, în al doilea rând Scrisoarea - pentru Negoïtescu însuși: și el gîndea ca noi toți; și el vorbea cu prietenii săi despre ceea ce ne durea (ca scriitori, ca cetățeni) - însă numai el, Negoï, mă vizitase, înțelegînd că nu se umilește venind, că nu vine la mine ca la învătător, nici măcar ca la un căpitan de echipă de fotbal - ci la cel care... făcea ca scriitorul român să devină dintr-o dată: scriitorii (știut fiind că pluralul începe de la doi)...

Adevărul fiind că nu Negoïtescu "s-a lipit" de mine - ci eu am căpătat legitimitate de scriitor român alături de el. Fiindcă eu, în primăvara lui 1977 eram, nu doar un deklasat, un exclus, un marginalizat - ci un... neantizat: nu mai aveam existență de șapte ani, din aprilie 1970, cînd fusesem interzis. Deci, se poate spune că singurul scriitor care a ridicat vocea, în 1977 pentru toți scriitorii (și ne-scriitorii) români a fost Ion Negoïtescu.

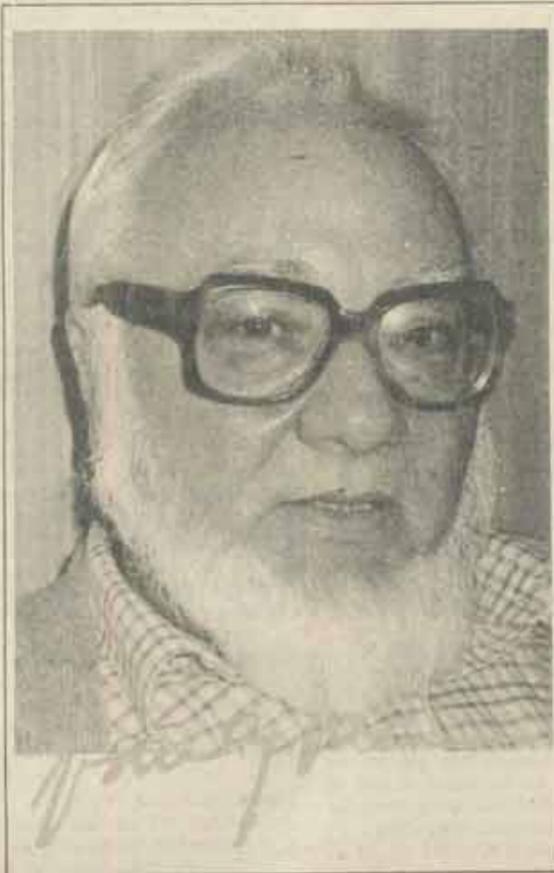
Nu se afla la înflăcăre în față - să nu uităm Scrisoarea către Lovinescu, din 1943 (tipărită, nu într-un volum al autorului, ci "găzduită" de Ieronim Șerbu, în 1973).

Negoïtescu era un ceea ce se cheamă: pățit: interzis un deceniu și jumătate; marginalizat, nu doar cultural și politic, ci social; în fine, arestat; în fine, re-ieșit la suprafață - dar cu cîte piedici! și-a văzut volumul de eseuri critice Lampa lui Aladin retras din vânzare - și topit...

(Germanii spun despre scriitorii lor, neubiți de regimul nazist: "arși" - fie că fuseseră, la propriu, arși în cuptoare, fie public și simbolic (!) interziși, prin arderea cărților lor - dar noi Români, cum le vom spune scriitorilor români pe care regimul comunist i-a interzis, i-a "scos din societate", i-a făcut piară de neputința de a scrie și publica de mizerie, de foame, pe care i-a asasinat în închisori?: tot după obiceiul nostru răsăritean, moale, relativizator, bemolizator - de-o pildă "scriitorii... topiți"?)

Deci, nu doar ne-publicat - ci și... topit (prin ardere, aș îndrăzni să spun) - neautorizat să călătorească în străinătate - nici măcar în China! (am încercat să-l consolez, spunîndu-i că și mie Securitatea de la Uniune îmi refuzase o cerere de călătorie în... URSS, pe motiv că... sînt născut "la ei, în RSS Moldovenească" - la care eu i-am răspuns poetului Bucuroiu că sînt născut "la mine, în Basarabia" - cu satisfacția că l-am pus la punct pe Bucuroiu am rămas...)

După cum el însuși mărturisea mai tîrziu, "momentul '77" a fost pentru dînsul (și el, naivul, era

PAUL GOMA

SCRISOAREA LUI NEGOÏTESCU - din Memento în zece momente (77 văzut din 88)

convins că lîngă - dacă nu după - au să vină și alți scriitori: toți cei care gîndeau ca el) a fost prilejul de a se smulge pe sine în primul rînd, din acea inerție, din acea "comoditate culturală", cum îi spunea; din complicitate cu călăul - asta eu o spuneam - stare în care scriitorul român se află din ce în ce mai... nefericit, dar din ce în ce mai fericit în fericirea lui strict-culturalicească - și care durează și în clipa de față.

Am mai spus, repet: ceea ce sporește însemnătatea gestului său din 1977: conștiința că se știa vulnerabil; neputincios trupește, șantajabil... Și totuși, el a îndrăznit...

În al treilea rînd, Scrisoarea este importantă (am spus-o la început, nu face nimic, am s-o spun de cîte ori voi avea prilejul) pentru întreaga lume românească.

Dar nu în sensul în care vor să înțeleagă comozii, în care se străduiesc să creadă prudenții, să se convingă lași: "Negoïtescu, prin textul și prin acțiunea lui a spălat rușinea nerușinării noastre, a fost prezent acolo și atunci (de) unde noi am dezertat..."

Nu. Pentru că o conștiință nu se formează, nici nu se afirmă - prin procură. Așa că Negoïtescu nu numai că nu a spălat rușinea supușeniei, a dezertării scriitorului român de la misiunea de scriitor (să zicem: aceea de a fi fost cu minerii din august '77, și nu cu Verdet, Negruț, Pleșiță și Ceaușescu; aceea de a fi fost cu sindicaliștii din SLOMR, în '79, nu cu Ceaușescu; alături de muncitorii din Brașov, în anul care a trecut - nu cu cei care înțli i-au adus la disperare, apoi i-au lichidat, în fine: măcar cu Dorin Tudoran, nu cu Fănuș Neagu și cu D.R. Popescu și cu Țoiu și cu ceilalți activiști-pe-tărîm).

În fapt, Scrisoarea lui Negoïtescu din martie 1977 este o palmă pe obrazul "intellectualului" român, în general, în special al scriitorului: lipsit de coloană vertebrală, orfan de morală, vădov de conștiință, dar de un feroce egoism, de o dezgustătoare slugărnicie (l-a pătruns și în somn), de o disponibilitate în a încheia "înțelegeri" cu oricine, cu orice, condiția fiind: cartea lui să iasă (după ea: pîrjolul!) - în schimb,

genial în abilitatea de a-și confecționa alibiuri ale "ne-amestecului în politică", cel mai solid fiind acela cultural: "Noi facem cultură, nu politică!", îi auzi pe scriitori, dar parcă ai auzi haitele de "proletari"-activiști cu bîtele din timpul alegerilor din 1946: "Noi trudim, nu gîndim!" - să nu uit:

acea mai zbierau că nu-și vind țara - au strigat altceva scriitorii români Băran, Piru, Fănuș Neagu, Al. Dobrescu, Dan Zamfirescu, Zoe Bușelenga, Virgil Cîndea, Dodu-Bălan, Dan Ceachir, V.C. Tudor, Aurel Dragoș Munteanu - și de-abia am început poemul, în presa românească din aprilie-mai 1977: cînd îi acuzau pe Negoïtescu și pe Goma că... și-au vîndut patria pe treizeci de arginți?; au strigat aceiași - dar și încă alții - tineri - în iunie-iulie 1979, în timpul "campaniei de vară" împotriva "destăraților" (printre aceștia și Eugène Ionesco), care nu lucrează decît la "ponegrirea Patriei Române"?

În însemnările următoare din "Jurnal de iarnă" îmi exprimasem regretul că un Negoïtescu nu fusese cu noi dintru început, ca cel puțin co-autor al textului inițial, "programul". Fiindcă atunci ne-a lipsit un asemenea text-program - au regretat și alți semnatori, însă era prea tîrziu...

În noiembrie 1977, cînd am ajuns în Occident și am putut citi, pe îndelete, scrisorile unora dintre aderenti (ciudat - și încurajator: noi, inițiatorii mișcării eram demult arestați, izolați, neutralizați - cînd nu, de-a dreptul, lichidați - așadar, în situația unui destinatar în incapacitate de a primi ceea ce i-a trimis expeditorul...; și totuși: din destinatar... cînsit, ne-am prefăcut în cutie poștală, la urma urmei, am fi putut chiar muri, ce conta, din moment ce "deschisese" o cutie-poștală în care nefericiții din întreaga Românie își depuneau plîngerile, mîniile, speranțele...) - așadar, citind răvașele, am înțeles că lipsa unui program adevărat... constituia un original program... Declanșasem formarea unui bulgăre-de-zăpadă, nu polarizarea în jurul unui magnet numai a piliturii de fier, cum ar fi provocat un adevărat program. La urma urmei, aveam programul... Cartea 77 la care ne afiliasem printr-o banală scrisoare-deschisă de la om la om (de la scriitor la scriitor - vorbesc de scrisoarea mea către Kohout), iar multitudinea, varietatea lor și mai ales faptul că Români descoperiseră realitatea unui destinatar-pretext (Scrisoarea minorilor din Valea Jiului care se asociau mișcării noastre mi-a parvenit, prin Europa liberă, cam în momentul sosirii în Franța, în noiembrie 77). Cred în continuare că așa, nestructurat, lipsit de un adevărat program, bulgărele-de-zăpadă din 77 a permis tuturor celor cu o rămășiță de normalitate să se exprime - și să tragă consecințele. Dacă normali n-am fost decît două - hai trei - sute de Români... - cît face asta, procentual?

Scrisoarea lui Negoïtescu... Iată, mă laud cu ce pot: am avut cîntea să o dactilografez... El venise cu un singur exemplar, nu-i venea să-l dea pe acela, așa că m-am așezat la mașina de scris, și, printre picături (vizite de noi aderenti, telefoane de amenințare și de înjurături - lăsate; ale vreunui virtual semnatar: pe dată întrerupt), am dactilografiat în mai multe exemplare Scrisoarea lui Negoï. Pe unul dintre ele, soția mea, Ana, l-a dus numaidecît - cu securiții după ea - însă ea știa cînd și cum să se descotorosească de lăutarii patriei - la "cutia poștală" a noastră (un diplomat occidental), de unde a ajuns la Paris și, numaidecît, s-a întors în România, prin Europa liberă...

Scrisoarea lui Negoïtescu, ziceam, este exemplară și va rămîne, sînt convins, în Biblioteca Exemplară a Românilor.

Poetul, istoricul literar, autorul de cărți (și ei - doar și el este român!) Ion Negoïtescu vorbește, nu doar despre soarta cărților sale (rău ar fi făcut de n-ar fi vorbit); și nu doar despre nenorocirea, despre... inconvenientul românesc de a fi nimerit sub o dictatură comunistă - ci despre libertate, despre demnitate, despre valoare...

Valoare pe care Ion Negoïtescu nu o desparte, pînă la a-i întoarce spatetele (ca și cum ar fi o necesară mișcare de balanță!) demnității. Valoarea, după Negoïtescu, fiind de căutat, nu numai în Opera, ci și în Viața literaturii - pentru ca acesta să fie un complet scriitor.

Ion Negoïtescu este unul dintre foarte puținii, prea-puținii scriitori români din România - chiar dacă, și el, exilat (și el a fost alungat: doar din țară - nu și din limba română).

Dacă nu cumva singurul.

(Text difuzat la Deutsche Welle în februarie 1988)

MARC CAPELLE

FRANȚA, LA DREAPTA

Rezultatele alegerilor legislative franceze din 21 și 28 martie au fost îndelung comentate: "cronica unei înfringeri anunțate", "zdrăboșie victorie a drepte", "socialiștii în derută"... Nu ne oprim asupra multiplelor cauze ale căderii socialiştilor, ci încercăm doar să prezentăm noul echilibru politic francez, la câteva zile după numirea guvernului. Scrutinul din martie '92 va rămâne în analele politice franceze: niciodată până acum dreapta nu a fost atât de puternică în Adunarea Națională (482 de locuri din 577). Alegerile întorc o pagină și ridică mai multe semne de întrebare: perioada de după război s-a încheiat, în sfârșit - s-a tot spus în timpul campaniei electorale. O nouă Franță urmează, într-adevăr, după o Franță îmbătrânită? Se poate vorbi despre o singură dreaptă după aceste alegeri în care dreapta a obținut o victorie atât de mare? Înfrângerea severă a socialiştilor a compromis chiar existența unei mișcări de stînga în Franța?

Cu excepția Elysée-ului, dreapta domnește peste tot. Cifrele sînt impresionante: azi, dreapta reprezintă 85 % dintre deputați, majoritate absolută în Senat, 20 de regiuni din 22,75 % din departamente și peste jumătate dintre orașele cu peste 100.000 de locuitori. Aceste ultime elemente nu trebuie neglijate, pentru că după 1981 descentralizarea a făcut notabile progrese în Franța și puterea politică și bugetară a regiunilor, departamentelor și comunelor este foarte mare. Parisul atotputernic, clișeu Franței centralizate, aparține mai degrabă istoriei Franței - cărților de altădată - decît realității contemporane.

Încă două cifre: RPR (Rassemblement pour la République), partidul neo-gaullist, obține 247 mandate față de 213 ale UDF (Union pour la Democratie Française) - mișcare de centru-dreapta. Astfel, RPR, prezidat de Jacques Chirac, domină din nou viața politică franceză, ceea ce nu s-a mai întîmplat din 1976, cînd Jacques Chirac a demisionat din funcția de prim-ministru, sub președinția lui Valéry Giscard d'Estaing. Partid puternic, mult timp monolitic, RPR este azi divizat pe mai multe chestiuni, dintre care una esențială: Europa. Unii dintre liderii RPR (în frunte cu Charles Pasqua și Philippe Séguin) au făcut campanie contra Tratatului de la Maastricht la referendumul din septembrie trecut. Noul prim-ministru, Édouard Balladur (63 ani, secretar general al Elysée-ului sub președinția lui Georges Pompidou, ministru de stat, ministru al Economiei și Finanțelor din 1986 pînă în 1988) este un partizan hotărît al Tratatului de la Maastricht, și deci un adept al accelerării procesului unificării europene. Omul forte din RPR, Jacques Chirac, primar al Parisului și deputat de Corrèze, nu și-a dorit să fie prim-ministru în această "a doua coabitare". Trebuie spus că ochii lui sînt fixați pe 1995, anul alegerilor prezidențiale, și această ambiție îl interzice, a priori, să-și păteze imaginea, îndeplinind funcția, riscantă, de șef al guvernului. Chirac a ținut minte lecția din 1988, cînd la prezidențiale a fost bătut de François Mitterrand, după ce doi ani la Palatul Matignon îl uzaseră.

Compoziția UDF este încă și mai pestriță. Această mișcare, prezidată de un fost șef de stat, Valéry Giscard d'Estaing, reunește mai multe partide, între care PR (Parti Republicain), în fruntea căruia se află François Léotard, noul ministru al Apărării, și CDS (Centre des Démocrates Sociaux, condus de Pierre Méhaignerie, din 30 martie ministru al Justiției). Una dintre mizele acestor alegeri este dominația RPR, pe care UDF va trebui să o suporte. Nu trebuie neapărat interpretat ca o dovadă a bunăvoinței RPR faptul că noul guvern e alcătuit din atât de mulți membri UDF. Cu cît UDF va fi mai implicat în guvernare, cu atît va trebui să-și asume responsabilitățile și deci să activeze în consecință în parlament. De altfel, UDF va avea de

luptat ca să-și mențină coeziunea în palatul Bourbon (Adunarea Națională). S-ar putea ca unii dintre tinerii conducători să-și manifeste voiața de independență față de Valéry Giscard d'Estaing care, mai devreme sau mai tîrziu, va ajunge să-și încruciceze spada cu Jacques Chirac. Și el se vede în 1995 președinte al Republicii. Valéry Giscard

● Un guvern de luptă

Cu 29 de miniștri (dintre care două femei) și nici un secretar de stat, guvernul lui Édouard Balladur este unul dintre cele mai restrînse cabinete pe care le-a cunoscut Franța vreodată. Balladur spusese că el își dorește "un guvern de luptă". La fel de neobișnuită a fost și rapiditatea prezentării acestui guvern (la două zile după rezultatul alegerilor). 16 miniștri sînt membri ai UDF și 13 ai RPR. În spatele primului-ministru, numit pe data de 29 martie, se află:

- ministru de Stat, ministru al Afacerilor Sociale, al Sănătății și Orașului - Simone Veil. Doamna Veil a fost ministru Sănătății sub președinția lui Valéry Giscard d'Estaing. Este cunoscută în Franța mai ales pentru că în 1975 a făcut să fie adoptată o lege care permite libera intrerupere a sarcinilor;
- ministru de Stat, ministru de Interne și al Amenajării teritoriale: Charles Pasqua. A ocupat aceleași funcții din 1986 pînă în 1988;
- ministru de Stat, ministru al Justiției: Pierre Méhaignerie;
- ministru de Stat, ministru al Apărării: François Léotard;
- ministru al Afacerilor Externe: Alain Juppé. Este secretar general RPR;
- ministru al Educației Naționale: François Bayrou;
- ministru al Economiei: Edmond Alphandery;
- ministru al Industriei, al Poștei, Telecomunicațiilor și Comerțului Exterior: Gérard Longuet;
- ministru al Transporturilor și Turismului: Bernard Bosson;
- ministru al Întreprinderilor și al Dezvoltării economice, al Comerțului și

d'Estaing are, din acest punct de vedere, un traseu unic în istoria politică franceză. Șef de stat din 1974 pînă în 1981, a ajuns un simplu cetățean după ce a fost înfrînt de François Mitterrand. Din acest punct (ambitie tenace sau surprinzătoare umilitate?) și-a reconstituit integral cariera politică, supunîndu-se aproape tuturor obstacolelor prevăzute de un sistem legislativ: alegeri cantonale (departamentale), regionale și legislative.

Astăzi, aparentă uniune a celor două partide (RPR și UDF) din timpul campaniei electorale ascunde cu greu luptele dintre șefii drepte conservatoare și cei ai unei drepte moderate. Faptul că Chirac și Giscard nu se iubesc este de notorietate publică.

Mai trebuie însă evidențiat și un alt clișaj care atinge de altfel și dreapta și stînga în egală măsură: vîrstă. Un sondaj recent publicat, la începutul lui martie, de "Le Point" arată că pentru francezii deputatul ideal trebuie să aibă în jur de 40 de ani. Această tendință, pornită acum cîțiva ani, a luat o tot mai mare amploare. Vechii combatanți politici (ar trebui să li se spună doar "vechii combatanți") sînt tot mai puși în discuție: unei generații întregi electorii li arată calea de ieșire din scenă. Este generația celor care au luptat în al doilea război mondial și și-au făcut legături solide de prietenie în Rezistență - în Franța sau la Londra - alături de generalul de Gaulle (François Mitterrand la

stînga și Jacques Chirac la dreapta aparțin acestei categorii). Există și destui politicieni mai tineri (Jacques Chirac, Valéry Giscard d'Estaing) care și-au clădit carierele politice făcînd referințe la predecesorii lor, la cei "vechi" și la acea perioadă a istoriei. Din acest punct de vedere, Franța trăiește de 50 de ani în "perioada de după război". Votul de acum al electorilor spune clar: "Gata, trebuie să trecem la altceva. Lumea s-a schimbat, s-au schimbat și Franța, și francezii. Pentru că nu ar trebui făcută greșeala ca părerea exprimată de electorat să fie confundată cu actuala compoziție a Adunării Naționale. Efectul incredibil de deformant al scrutinului uninominal al celor două tururi (repus la locul lui după insistențele unor conducători socialişti, astăzi... primele lui victime) acordă într-adevăr dreptei 85 % din locurile din parlament, în timp ce ele reprezintă în fapt 45 %. Oamenii politici francezi ar face bine dacă ar reține adevărata lecție pe care la 21 martie le-au dat-o alegătorii: 22 milioane (circa 57 %) din 38 milioane s-au refugiat în abstenență (12 milioane), vot alb sau nul (1,4 milioane)

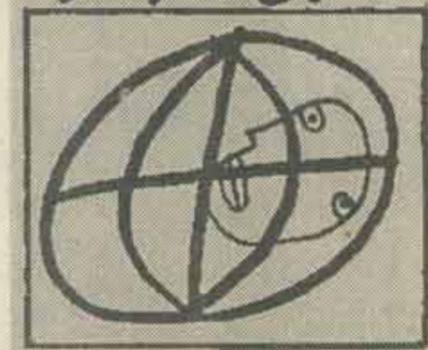
Artizanatului, însărcinat cu întreprinderile mici și mijlocii: Alain Madelin;

- ministru Muncii, al Serviciilor și al Formării profesionale: Michel Giraud;
- ministru Culturii și al Francofoniei: Jacques Toubon;
- ministru al Bugetului, purtătorul de cuvînt al Guvernului: Nicolas Sarkozy;
- ministru Agriculturii și Pescuitului: Jean Puech;
- ministru al Învățămîntului Superior și al Cercetării: François Fillon;
- ministru al Mediului: Michel Barnier;
- ministru al Funcției publice: André Rossinot;
- ministru al Locuințelor: Hervé de Charette;
- ministru al Cooperației: Michel Roussin;
- ministru al Departamentelor și Teritoriilor de peste Mări: Dominique Perben;
- ministru al Tineretului și Sporturilor: Michèle Allot-Marie;
- ministru al Comunicațiilor: Alain Carignon;
- ministru al Veteranilor și victimelor de război: Philippe Mestre;
- ministru delegat pentru Relațiile cu Adunarea Națională: Pascal Clément;
- ministru delegat pentru Relația cu Senatul și însărcinat cu repatrierile: Roger Romani;
- ministru delegat al Sănătății: Philippe Douste-Blazy;
- ministru delegat al Amenajării Teritoriului și Colectivităților locale: Daniel Hoeffel;
- ministru delegat cu Acțiunea Umanitară și Drepturile Omului: Lucette Michaux-Chevry;
- ministru delegat cu Afacerile Europene: Alain Lamassoure.

sau vot pentru candidați marginali ori aparținînd extremelor echilierului politic (comuniști sau extremă dreaptă). Această hartă electorală este mult mai importantă decît numirea cutărui sau cutărui ministru. Indispoziția socială și politică exprimată de francezii o putem ilustra și prin cîteva exemple.

Cu 12,52 % voturi la nivel național, Frontul Național (FN), partidul de extremă dreaptă al lui Jean-Marie Le Pen, nu a obținut nici un mandat de deputat. Fără idealul, cei ce au dorit menținerea actualului mod de scrutin, pentru că el elimină partidele mici, se bucură acum. Dar statul major al FN nu s-a mai calmînt de la rezultatul primului tur și pînă acum și deja lasă să se înteleagă că electorii lor, nereprezentăți în Camera Deputaților, vor găsi alte căi de exprimare. O amenințare prea puțin voalată.

Cu numai 9,21 % voturi, Partidul Comunist Francez (PCF) rămîne cu 23 deputați (față de 26 la legislatura anterioară). PCF a știut să-și utilizeze posibilitățile oferite de modul de scrutin, concentrîndu-și eforturile în zonele unde era bine implantat. Trebuie înțeles că votul comunist în Franța de azi este esențialmente un vot al disperării în regiunile unde situația economică este deosebit de grea. Între electoratul comunist și electoratul extremei drepte există similitudini. În mod paradoxal, căderea comunismului în Est a adus servicii conducerii PCF (prea

puțin sensibilă însă la deschidere și schimbare), debarasînd partidul de un conținut ideologic și de o datorie istorică jenantă.

Marii perdanti ai alegerilor, în afară de socialişti, sînt ecologiștii. Prost implantați la nivel local, ei au greșit răspîndindu-și candidații pe întreg teritoriul. Rezultatul: au obținut 7,3 % voturi și nici un deputat, deși reprezintă 15 % din electori. Cîteva săptămîni înainte de alegeri, domnul Lionel Jospin, fostul prim-secretar al Partidului Socialist, spunea: "Ecologia politică va trebui să declare dacă se pretinde o ideologie de substituție a stîngii, dacă ea înțelege să neghe diferența dintre drumurile spre dreapta și cele spre stînga, ori dacă ecologia poate fi dimensiunea majoră a unei politici și gîndiri pe care eu continuu să o numesc de stînga". Lucruri la care acum, după alegeri, ecologiștii au vreme suficientă să mediteze.

Dar François Mitterrand? "François Mitterrand este principalul reprezentant al opoziției" a ironizat unul dintre politologi, în seara cînd se discuta al doilea scrutin. Este într-adevăr o situație surprinzătoare și neobișnuită. Ținînd seama de noua alcătuire a Camerei Deputaților, francezii care găsesc motive să se pîngă, nemulțumiți, abandonăți, au de-acum înainte un singur recurs: să se adreseze președintelui Republicii. Nu-i deloc exclus ca François Mitterrand să se complacă, în lunile următoare, în acest rol de mediator, ceea ce va agasa profund guvernul. Probabil că în așteptarea lui 1995 și a sfîrșitului celui de-al doilea și ultim septenat, François Mitterrand va încerca să dezbină dreapta ca să pregătească terenul pentru un candidat al stîngii. Despre Mitterrand se spune de obicei că este un expert în arta de a folosi timpul. De data aceasta însă are la îndemînă un foarte scurt timp de manevră.

● Viitorul stîngii

Cu 53 deputați în Adunarea Națională, cărora li se mai pot adăuga 6 deputați MRG (Mișcarea Radicalilor de Stînga) și 7 deputați neafiliați nici unui partid, dar aparținînd "majorității prezidențiale", socialiştilor le va fi greu să-și facă auzite vocile (în vechea Adunare, ei aveau 250 deputați). De data aceasta se pune problema supraviețuirii Partidului Socialist. Cîțiva, cu Michel Rocard în frunte, nu s-au jenat s-o spună înainte de alegeri. Născut în 1971, în mîinile lui François Mitterrand și ale prietenilor săi, PS a îngăduit stîngii (y compris PCF) să cucerească în 1981 puterea. "Și-a trăit traiul" gîndesc mulți despre el astăzi.

La 17 februarie, Michel Rocard (de pe acum candidat în alegerile prezidențiale din 1995), chemînd la un "big-bang politic" a fost dacă nu chiar înțeles, cel puțin remarcat. El speră să reconstruiască și să insufletească o mișcare de stînga care să nu-și adune forțele doar din PS. Ecologiștii, centristii de stînga, comuniștii contestatari se pot simți chemați, vizați. Dar acum, pe termen scurt, Michel Rocard a fost bătut la ultimele alegeri. Grav, mai ales, nu este faptul că și-a pierdut scaunul de deputat, ci handicapul psihologic de care se simte atins în fața lui Jacques Delors, președinte la Bruxelles al Comisiei Comunităților Europene, care și el nutrește unele ambiții prezidențiale. Dar, obținînd eliminarea lui Laurent Fabius de la conducerea PS, începînd cu 3 aprilie, Michel Rocard demonstrează în mod brutal că e decis să cîștige timp. Să revitalizezi stînga franceză, pornind de la un nou proiect, sau să pregătești alegerile prezidențiale din 1995? Cele două obiective nu sînt neapărat aceleași. Amploarea înfringerii socialiştilor trimite la gîndul că reconstrucția va dura mult. Va fi necesară o muncă seriosă, nu neapărat compatibilă cu calendarul electoral.

Traducere de
GABRIELA ADAMEȘTEANU

Gabriela Adameșteanu (redactor-șef), Rodica Palade (redactor-șef adjunct), Andrei Cornea (redactor-șef adjunct), Andreea Pora (actualitate politică), Oana Armeanu (actualitate culturală), Mariana Dinu (secretar general de redacție), Dan Perjovschi (grafician), Anton Burtea (șef serviciu tehnic), Florina Popa (șef departament economic), Cornelia Niculae (contabil), Radu Dobândă (șef serviciu corectură), Manuela Gheorghiu (corectură), Gina Marin (fotoreporter), Didina Marc, Maria Filip (procesare texte), Mircea Ionescu, Ioan Condor, Mihnea Chituiu, Flori Sava (difuzare)

Responsabil de număr: Rodica Palade
Consilier în probleme economice: Ilie Șerbănescu
Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Telefon 614.17.76, Fax. 614.15.25. ISSN-1220-5761

Tipărit la
"PROGRESUL
ROMÂNESC SA"
Calea Pievnei 114
Tehnoredacție computerizată
Revista "22"